

# Quota tributària i deduccions

Ana María Delgado García  
Rafael Oliver Cuello

PID\_00196579



*Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>*

# Índex

<b>Introducció</b> .....	5
<b>Objectius</b> .....	6
<b>1. Mínim personal i familiar</b> .....	7
1.1. Tècnica d'aplicació .....	8
1.2. Normes comunes .....	9
1.3. Classes de mínims .....	11
1.3.1. Mínim del contribuent .....	11
1.3.2. Mínim per descendents .....	12
1.3.3. Mínim per ascendents .....	14
1.3.4. Mínim per discapacitat .....	15
<b>2. Gravamen estatal</b> .....	18
2.1. Escala general i quota íntegra estatal .....	18
2.2. Deduccions i quota líquida estatal .....	26
<b>3. Gravamen autonòmic</b> .....	43
3.1. Escala i quota íntegra autonòmiques .....	45
3.2. Deduccions i quota líquida autonòmica .....	46
<b>4. Quota diferencial</b> .....	48
<b>Activitats</b> .....	59
<b>Exercicis d'autoavaluació</b> .....	59
<b>Solucionari</b> .....	61



## **Introducció**

Aquest quart mòdul de l'assignatura de l'impost sobre la renda de les persones físiques es dedica a la quota tributària i les deduccions. En un primer moment, s'analitzen les normes relatives a l'adequació de l'impost a les circumstàncies personals i familiars del contribuent. És a dir, la regulació del mínim personal del contribuent i del mínim familiar (descendents, ascendents i discapacitat).

A continuació, s'estudia el règim normatiu del càlcul de l'impost estatal: determinació de la quota íntegra estatal i aplicació de les deduccions estatals per a obtenir la quota líquida estatal. Igualment, s'examinen les normes relatives al càlcul del gravamen autonòmic, és a dir, determinació de la quota íntegra autonòmica i aplicació de les deduccions autonòmiques per a trobar la quota líquida autonòmica. Finalment, s'analitzen les deduccions aplicables sobre la quota líquida per a obtenir la quota diferencial.

## Objectius

Els principals objectius que l'estudiant ha d'assolir mitjançant l'estudi d'aquesta matèria són els següents:

- 1.** Assimilar el mecanisme d'aplicació del mínim personal i familiar del contribuïent de l'impost.
- 2.** Saber aplicar l'escala general de l'impost per a trobar la quota íntegra estatal.
- 3.** Conèixer el règim de les deduccions estatals per a obtenir la quota líquida estatal.
- 4.** Saber aplicar l'escala autonòmica de l'impost per a trobar la quota íntegra autonòmica.
- 5.** Conèixer el règim de les deduccions autonòmiques per a obtenir la quota líquida autonòmica.
- 6.** Identificar i entendre les principals normes relatives al càlcul de la quota diferencial de l'impost.

## 1. Mínim personal i familiar

La LIRPF adequa l'impost a les circumstàncies personals i familiars del contribuent per mitjà del **mínim personal i familiar**, que constitueix la part de la base liquidable que, com que es destina a necessitats bàsiques personals i familiars del contribuent, no se sotmet a tributació<sup>1</sup>.

<sup>(1)</sup>Article 56 LIRPF.

Pràcticament ningú no dubta de la conveniència que l'IRPF deixi exempta de tributació la renda necessària per a garantir l'anomenat *mínim existencial* o, si es prefereix, per a garantir una existència digna del contribuent i de les persones que en depenguin. Ara bé, això es pot fer mitjançant diverses tècniques.

El fonament constitucional del mínim personal i familiar es troba en el **principi de capacitat econòmica** de l'article 31.1 de la Constitució. No és polèmic afirmar que les càrregues familiars minoren la capacitat de contribuir del subjecte passiu i que, com que es tracta de despeses de subsistència, han de ser considerades per a determinar-ne la veritable capacitat econòmica. Per això, l'IRPF no hauria de ser l'únic impost que tingués en compte els denominats *mínims existencials*, si bé és l'impost en el qual es reconeix amb més arrelament aquesta figura.

El sistema d'aplicació dels mínims ha anat variant al llarg de les successives reformes de l'IRPF, des de les deduccions en quota, passant per les reduccions a la base, fins al sistema vigent, en el qual els mínims s'integren a la base liquidable.

La Llei 40/1998 de l'IRPF va comportar la substitució de les deduccions en la quota en concepte de circumstàncies personals i familiars per reduccions a la base imposable. La solució adoptada per l'esmentada Llei 40/1998 seguia certa doctrina alemanya que estableix un mínim personal i familiar que minora la base imposable, la qual cosa genera un estalvi fiscal superior als contribuents de rendes més elevades. En efecte, el benefici per al contribuent és directament proporcional al nivell de renda que té (com més renda, més benefici), ja que el mínim personal i familiar opera per mitjà del tipus marginal de cada contribuent (tarifa progressiva).

Respecte d'altres alternatives possibles (com les deduccions en la quota), es tracta, doncs, d'una solució discutible per la falta de neutralitat i, evidentment, no es pot considerar una exigència directa i immediata deduïble del principi de capacitat econòmica, ni és la solució més estesa en el panorama comparat.

A més, en la Llei 40/1998, les circumstàncies personals i familiars no solament es tenien en compte per a determinar la base imposable sota la forma dels mínims personal i familiar, sinó que es preveïen una sèrie de reduccions a aplicar sobre la base imposable per a determinar la base liquidable: reducció per cura de fills, per edat, per assistència i per discapacitat.

En la regulació actual, mitjançant la Llei 35/2006, totes les circumstàncies personals i familiars del contribuent, que determinen una minoració de l'impost que s'ha de pagar, es regulen conjuntament (articles 56 a 61 LIRPF) com a part

de la base liquidable no sotmesa a tributació. En aquest sentit, l'article 15.4 LIRPF assenyala que "no s'han de sotmetre a tributació les rendes que no excedeixin l'import del mínim personal i familiar".

Per tant, les circumstàncies personals i familiars del contribuïent es prenen en consideració en el moment de calcular l'impost, i no a l'hora de determinar la "renda disponible", com succeïa en la regulació anterior de l'impost. Al seu torn, les reduccions de la base imposable per cura de fills, per edat, per assistència, per discapacitat i per assistència de les persones amb discapacitat es converteixen en la llei vigent en els mínims personal i familiar.

### 1.1. Tècnica d'aplicació

Tècnicament, doncs, s'instrumenten els mínims personals i familiars com a part de la base liquidable que es grava a **tipus zero** (i l'efecte és similar a la deducció en la quota); per tant, ja no redueixen la base imposable per a calcular la base liquidable sobre la qual s'aplica la tarifa, com succeïa en la regulació anterior.

No obstant això, la tècnica que s'utilitza ara és una mica complicada, ja que, en primer lloc, cal aplicar la tarifa a la base liquidable i calcular la quota íntegra general corresponent; en segon lloc, cal calcular la quota que correspon als mínims segons la mateixa escala, i, finalment, cal restar el resultat obtingut d'aquesta segona operació del resultat de la primera operació.

Generalment, les rendes totals del contribuïent són inferiors al primer tram de l'escala i, per tant, s'hi aplica el tipus mínim del 24%, de manera que solament cal restar de la renda la quantia del mínim i al resultat s'hi ha d'aplicar el tipus del 24%. D'altra banda, s'ha d'assenyalar que difícilment l'import dels mínims és superior al primer tram de l'escala de gravamen (17.707,20 euros).

L'**import** del mínim personal i familiar és el resultat de sumar el mínim del contribuïent (incrementat quan el contribuïent arriba a determinades edats) i els mínims per descendents (en el qual es tenen en compte els fills menors de tres anys), ascendents (incrementat a partir d'una determinada edat) i discapacitat (del contribuïent, els seus descendents o ascendents a càrrec seu, i incloses les despeses d'assistència), regulats en els articles 57 a 60 LIRPF, incrementats o disminuïts a l'efecte de calcular el gravamen autonòmic en els imports aprovats per les comunitats autònomes.

En aquests articles 57 a 60 LIRPF s'elevan totes les quanties d'aquests mínims, respecte a les previstes en la regulació anterior; si bé, atesa la nova instrumentació dels mínims com a part de la base que es grava a tipus zero, es contraresta l'esmentada elevació de les quanties d'aquests mínims.



Si la base liquidable general és superior a l'import del mínim personal i familiar, aquest import forma part de la base liquidable general. En canvi, quan sigui inferior, forma part de la base liquidable general per l'import d'aquesta base i de la base liquidable de l'estalvi per la resta. I, finalment, quan no hi ha base liquidable general, el mínim personal i familiar forma part de la base liquidable de l'estalvi (article 56.2 LIRPF).

## 1.2. Normes comunes

L'article 61 LIRPF estableix unes **normes comunes** per a l'aplicació del mínim del contribuent i per descendents, ascendents i discapacitat.

La norma 1a. d'aquest precepte estableix, d'una banda, un prorrateig dels mínims quan diversos contribuents tenen el mateix grau de parentiu amb l'ascendent o descendent. D'altra banda, la norma assenyala que quan els contribuents no tenen el mateix grau de parentiu amb l'ascendent o descendent, l'aplicació del mínim correspon als de grau més proper, tret que aquests no obtinguin rendes anuals (excloses les exemptes) superiors a 8.000 euros, cas en què correspon als de grau següent.

En aquest punt, la llei no inclou novetats, ni tan sols ha estat actualitzada la quantia dels 8.000 euros que ja figurava en la llei anterior. Quant al grau de parentiu, l'article 915 del Codi civil estableix que es determina pel nombre de generacions i que cada generació forma un grau.

La norma 2a. de l'esmentat article 61 LIRPF exclou el dret d'aplicació dels mínims quan els descendents o ascendents que el generin presentin declaració per l'IRPF amb rendes superiors a 1.800 euros.

En aquest cas, sí que s'aprecia una novetat en la Llei 35/2006, ja que estableix un límit de rendes (1.800 euros) a partir del qual es perd el dret als mínims si les persones que el generen presenten declaració. Amb la normativa anterior, no tenia molt sentit que els contribuents no poguessin aplicar els mínims pel fet que els descendents o ascendents presentessin declaració per un import exigü de rendes, per exemple, per obtenir la devolució de les retencions. El nou límit de 1.800 euros ha estat interpretat coherentment per la DGT en considerar que s'aplica per persona i no per declaració. Així, en el cas d'una declaració conjunta amb rendes superiors a 1.800 euros, presentada pels pares del contribuent, la DGT ha afirmat que si individualment un dels progenitors no supera el límit, el fill es pot aplicar el mínim per ascendents d'aquest progenitor (Consulta de 10 de desembre de 2008, V2352-08).

D'altra banda, encara que la llei no ho digui expressament, els 1.800 euros no inclouen rendes exemptes, ja que la norma es refereix a rendes declarades. Es pot criticar que la quantia d'aquest límit hauria de ser superior d'acord amb el límit de 8.000 euros que estableix la llei per a l'aplicació dels mínims.

Igualment, combinant les normes 1a. i 2a., s'ha d'indicar que, en el cas de separació legal o quan no hi hagi vincle matrimonial, si un descendent obté rendes superiors a 1.800 euros i presenta declaració conjunta amb un dels progenitors, aquest s'aplica el mínim per descendents íntegrament, sense que el pugui prorratejar amb l'altre progenitor.

### Lectura recomanada

A. García Heredia (2010). "Adecuación del impuesto a las circunstancias personales y familiares del contribuyente". A: A. M. Delgado; R. Oliver i altres (coord.). *La reforma del Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas*. Barcelona: Bosch.

La norma 3a. de l'article 61 LIRPF afirma que la determinació de les circumstàncies personals i familiars del contribuïent es fa en la data de la meritació de l'impost, per la qual cosa en aquest punt no hi ha novetats sobre aquest tema. Com és sabut, la data de meritació de l'impost és el 31 de desembre, excepte en cas de defunció del contribuïent en un dia diferent<sup>2</sup>.

<sup>(2)</sup>Article 13 LIRPF.

La norma 4a. de l'article 61 LIRPF estableix una excepció per al cas de defunció d'un descendent que generi dret a l'aplicació del mínim. En aquest supòsit la quantia és de 1.836 euros anuals per aquest descendent.

Es tracta d'una norma el fonament de la qual sembla que és lluny del principi de capacitat econòmica. En primer lloc, perquè no exigeix cap prova de la convivència; en segon lloc, perquè és irrellevant la data de defunció del descendent (ja sigui a l'inici o al final del període impositiu), i, en tercer lloc, perquè no importa que sigui el primer o el cinquè descendent. Tot això influeix, lògicament, en les càrregues familiars que hagi suportat el contribuïent per aquest descendent i que s'han de tenir en compte a l'efecte de determinar la capacitat econòmica. No obstant això, la norma no considera aquestes variables, segurament, per raons d'economia i senzillesa en la liquidació de l'impost.

Finalment, la norma 5a. de l'article 61 LIRPF exigeix que per a aplicar el mínim per ascendents cal que aquests descendents convisin amb el contribuïent, almenys, la meitat del període impositiu.

En canvi, per als descendents, la llei no exigeix un període mínim de convivència, per la qual cosa cal interpretar que aquesta convivència s'ha de produir en la data de la meritació de l'impost. De totes maneres, una interpretació teològica del requisit de la convivència implica que calgui una certa estabilitat, sense que sigui suficient conviure-hi solament el 31 de desembre.

### **Exemple**

**Els Sr. Rupérez estan casats i tenen quatre fills. El primer té 24 anys i ha obtingut rendes per un import de 3.400 euros. Encara que no estava obligat a presentar declaració, l'ha presentada. El segon dels fills té 22 anys i no obté rendes. El tercer té 20 anys i no obté rendes sotmeses a gravamen, encara que ha estat agraciat amb un premi de la loteria nacional de 45.000 euros. Finalment, l'últim dels fills té 17 anys i tampoc no obté rendes.**

El primer dels fills dels Sr. Rupérez no dóna dret a l'aplicació del mínim familiar, ja que, tot i que les seves rendes són inferiors a 8.000 euros, ha presentat la declaració.

El tercer dels fills del matrimoni sí que dóna dret a l'aplicació del mínim familiar, ja que, encara que ha obtingut rendes per un import superior a 8.000 euros, com que estan exemptes de tributar, d'acord amb el que estableix l'article 7.ª LIRPF, no es computen per a calcular el límit esmentat.

Per la seva banda, tant el segon com el quart dels fills del matrimoni donen dret a l'aplicació del mínim familiar.

Tot i que ocupen el segon, tercer i quart ordre en la família, a l'efecte d'aplicar el mínim familiar, són el primer, el segon i el tercer; pel que fa a la reducció aplicable és de 7.548 euros (1.836 + 2.040 + 3.672).

Això tenint en compte que s'opti per la tributació conjunta. Si s'opta per la tributació individual, el mínim familiar es prorrataja entre tots dos cònjuges per parts iguals, per la qual cosa el mínim familiar de cadascun d'ells és de 3.774 euros.

### 1.3. Classes de mínims

Dins del concepte de mínim personal i familiar, la LIRPF preveu quatre modalitats: mínim del contribuent (article 57 LIRPF), mínim per descendents (article 58 LIRPF), mínim per ascendents (article 59 LIRPF) i mínim per discapacitat (article 60 LIRPF).

L'article 57.3 indica que "el mínim personal i familiar és el resultat de sumar el mínim del contribuent i els mínims per descendents, ascendents i discapacitat".

Les quanties dels mínims personal i familiar, amb la Llei 35/2006, s'han elevat i fins i tot en alguns casos s'han incrementat considerablement (mínim del contribuent i mínim per descendents, sobretot per al tercer i quart). No obstant això, hem de tenir en compte que les quanties no s'havien actualitzat en els últims anys, que en alguns casos l'augment de les quanties no ha estat tan considerable (mínim per ascendents) i que una aplicació dels mínims en la quota no produeix el mateix efecte que les reduccions en base, com ja s'ha comentat.

#### 1.3.1. Mínim del contribuent

L'article 57 LIRPF estableix un **mínim del contribuent**, l'import del qual es fixa, amb caràcter general, en 5.151 euros anuals.

Aquest mínim personal forma part, doncs, en primer lloc, de la base liquidable general. Si hi hagués romanent, forma part de la base liquidable de l'estalvi. I si no hi ha base liquidable general, forma part de la base liquidable de l'estalvi.

##### **Exemple**

**El Sr. Ruiz és solter i no té fills. En l'exercici ha obtingut els rendiments següents: una base liquidable general de 2.500 euros i una base liquidable de l'estalvi de 1.500 euros.**

La base liquidable general corresponent a la declaració del Sr. Ruiz ascendeix a 2.500 euros. Atès que el mínim personal és de 5.151 euros, la part de la base liquidable general és de 2.500 euros, de manera que la base liquidable general és 0.

En relació amb la base liquidable de l'estalvi, ascendeix a 1.500 euros. Com que hi ha un romanent del mínim personal de 2.651 euros (5.151 – 2.500), s'hi pot aplicar per a reduir-la, de manera que la base imposable especial de la declaració del Sr. Ruiz és de 0 euros.

El romanent de mínim personal de l'exercici no es pot aplicar en anys successius, perquè els imports del mínim personal i familiar no poden ser objecte d'acumulació en altres exercicis.

Aquesta quantitat s'incrementa en 918 euros quan el contribuent té més de 65 anys (6.069 euros) i, addicionalment, en 1.122 euros si té més de 75 anys (7.191 euros).

### Exemple

**El matrimoni format pel Sr. López i la Sra. Álvarez, de 69 i 68 anys, respectivament, presenta declaració individual en aquest exercici.**

El mínim del contribuent de cadascun dels cònjuges aplicable en aquest cas és de 5.151 euros, més 918 euros addicionals, cadascun, per l'edat que tenen (entre 66 i 75 anys).

En la tributació conjunta, el mínim del contribuent és de 5.151 euros, amb independència del nombre de membres integrats en la unitat familiar<sup>3</sup>.

<sup>(3)</sup>Article 84.2.2n. LIRPF.

Ara bé, la llei permet tenir en compte les circumstàncies personals i familiars "de cadascun dels cònjuges integrats en la unitat familiar". Això significa que es pot prendre en consideració el mínim del contribuent incrementat per raó de l'edat (65 i 75 anys).

### Exemple

**El Sr. Diéguez i la Sra. Fernández declaren conjuntament en aquest exercici. Ell té 67 anys i ella té 66 anys.**

Segons el que estipula l'article 84.2.2n. LIRPF, tenint en compte les circumstàncies personals i familiars de cadascun dels cònjuges integrats en la unitat familiar, correspon aplicar un mínim personal de:  $5.151 + 918 + 918 = 6.987$  euros.

Un altre tema que es pot plantejar consisteix a veure com afecta aquest mínim personal la circumstància que el període impositiu sigui inferior a l'any natural quan es produeix la defunció del contribuent en un dia diferent del 31 de desembre. L'antiga LIRPF establia per a les deduccions familiars una reducció proporcional de l'import de la deducció al nombre de dies de l'any natural que integrés el període impositiu.

No obstant això, la LIRPF actual no és gaire explícita referent a això, i es pot defensar l'aplicació de la quantia total. No obstant això, un argument en contra d'aquesta aplicació íntegra en el supòsit de període impositiu inferior a l'any i a favor de l'aplicació proporcional es pot basar en el fet que la llei afegeix l'adjectiu *anuals* a les quanties establertes.

### 1.3.2. Mínim per descendents

Al mínim personal s'hi afegeix, si escau, un **mínim familiar per descendents** com a expressió de les càrregues econòmiques derivades de la situació familiar de cada contribuent. Aquest mínim per descendents es materialitza en una reducció per cada descendent solter de menys de vint-i-cinc anys o discapacitat de qualsevol edat, sempre que l'un i l'altre convisquin amb el contribuent i no tinguin rendes anuals superiors a 8.000 euros (excloses les exemptes).

Aquest mínim per descendents és el següent:

- 1.836 euros pel primer descendent.

- 2.040 pel segon.
- 3.672 pel tercer.
- 4.182 pel quart i següents.

A l'efecte d'aplicar aquest mínim, s'assimilen als descendents les persones que estiguin vinculades al contribuïent per raó de tutela i acolliment. I es consideren que conviuen amb el contribuïent els descendents que, dependents d'ell, estiguin internats en un centre especialitzat.

### **Exemple**

**La Sra. Méndez és vídua i té quatre fills. El primer té 27 anys i no obté rendes; el segon té 25 anys i tampoc no obté rendes; el tercer té 23 anys i ha obtingut rendes per import de 1.600 euros, si bé no està obligat a presentar declaració ni ha presentat sol·licitud de devolució, i el quart té 15 anys i tampoc no obté rendes.**

En la declaració la Sra. Méndez no es pot aplicar el mínim familiar pel primer dels fills (de 27 anys) i el segon (de 25 anys), perquè no tenen menys de 25 anys.

En canvi, el tercer i el quart dels fills sí que compleixen els requisits per a aplicar el mínim familiar. Encara que en ordre familiar ocupin el tercer i quart lloc, a l'efecte d'aplicar el mínim per descendents són el primer i el segon.

Per tant, la reducció aplicable a la declaració de la Sra. Méndez és de 1.836 euros pel tercer dels fills i de 2.040 euros pel quart.

El requisit de la convivència ha plantejat diversos problemes a l'hora de determinar-lo: no n'hi ha prou que el descendent hi visqui solament el 31 de desembre, s'exigeix, com ja hem dit, una certa estabilitat. La DGT ha precisat que en cas de separació o divorci, el mínim per descendent correspon a qui tingui atribuïda la guarda i custòdia dels fills en la data de la meritació de l'impost. Si la guarda i custòdia és compartida, el mínim es prorrateja entre els progenitors, tret que el descendent obtingui rendes superiors a 1.800 euros i presenti declaració amb un d'ells, cas en què aquest progenitor és el que gaudirà exclusivament del mínim per descendents<sup>4</sup>.

<sup>(4)</sup>Consulta de 22 de juny 2009, V1500-09.

Al seu torn, quan el descendent té menys de tres anys, el mínim per descendents s'augmenta en 2.244 euros anuals.

La Llei de l'IRPF de 1998 augmentava el mínim familiar per descendents en 150,25 euros o 300,51 euros segons l'edat d'aquests descendents, a saber, des dels 3 fins als 16 anys i per a menors de tres anys, respectivament. Posteriorment, la reforma operada per la Llei 40/1998 mitjançant la Llei 46/2002, de 18 de desembre, converteix aquest augment del mínim familiar per descendents en una reducció de la base imposable de 1.200 euros. Precisament, una de les novetats incorporades per la Llei 46/2002 consisteix en la reforma del mínim personal i familiar, que, des de l'any 2003, compleix exclusivament la funció de modular la càrrega fiscal atenent l'existència del contribuïent i dels seus descendents, però no les circumstàncies que hi concorrin, que passen a ser previstes per la via de les reduccions a la base imposable.

Ara bé, si per als descendents de menys de tres anys es va crear aquesta nova reducció, amb una sensible millora quantitativa respecte a la legislació anterior, per als descendents amb edats compreses entre els tres i els setze anys va desaparèixer la millora sobre el mínim per descendents i no es va crear de manera paral·lela una nova reducció, la qual cosa va

ser criticada per la doctrina, sobretot tenint en compte el desig del legislador d'ajudar la família expressat en l'exposició de motius de la Llei 46/2002, de 18 de desembre.

I en els casos d'adopció o acolliment preadoptiu o permanent, aquest augment de 2.244 euros es produeix, amb independència de l'edat del menor, en el període impositiu en el qual s'inscriuen en el Registre Civil i en els dos següents; si bé quan aquesta inscripció no és necessària, l'augment es pot practicar en el període impositiu en el qual tingui lloc la resolució judicial o administrativa corresponent i en els dos següents.

Sobre aquest tema, l'article 53 del reglament estableix que, quan es passa d'una situació d'acolliment a una adopció o es produeix un canvi en la situació d'acolliment, no es restableix el període de temps per a gaudir del mínim incrementat, sinó que aquest mínim es practica durant els períodes restants fins a esgotar el termini de tres anys que fixa la llei.

### 1.3.3. Mínim per ascendents

El **mínim per cada ascendent** és de 918 euros anuals quan hi concorrin les circumstàncies següents: que sigui més gran de 65 anys o amb discapacitat amb independència de l'edat; que visqui amb el contribuïent, i que no obtingui rendes anuals, excloses les exemptes, superiors a 8.000 euros<sup>5</sup>.

<sup>(5)</sup>Article 59 LIRPF.

A aquests efectes, s'entén que conviu amb el contribuïent els ascendents discapacitats que, dependents d'aquest, estan internats en un centre especialitzat.

Finalment, quan l'ascendent té més de 75 anys, el mínim per aquest concepte s'augmenta en 1.122 euros anuals.

#### Exemple

**El matrimoni format pel Sr. Hernández i la Sra. García conviu amb el pare (76 anys) i la mare (74 anys) de la Sra. García (tots dos amb rendes inferiors a 8.000 euros). En aquest exercici, cadascun presenta la declaració individual.**

Solament té dret a l'aplicació del mínim per ascendents la Sra. García, que l'aplicarà íntegrament. El mínim corresponent al seu pare és el següent:  $918 + 1.122 = 2.040$  euros. I el mínim corresponent a la seva mare és el següent: 918 euros. Després, el total del mínim per ascendents és de 2.958 euros.

També hem de recordar que no cal que l'ascendent visqui amb el contribuïent el 31 de desembre, sinó que la llei exigeix un temps mínim de convivència: la meitat del període impositiu. Aquesta previsió es troba en les normes comunes per a l'aplicació dels mínims de l'article 61 LIRPF, que ja s'ha comentat. No obstant això, no té res de comú, ja que és exclusiva per al mínim per ascendents. La DGT ha assenyalat en diverses ocasions que la justificació de la realitat de la convivència es pot fer per qualsevol mitjà de prova admès en dret, si bé correspon als òrgans de gestió i inspecció valorar-los.

### 1.3.4. Mínim per discapacitat

El mínim per discapacitat procedeix tant per la discapacitat del contribuïent mateix com per la dels seus ascendents i descendents. En cas que hi concorrin totes, el mínim per discapacitat és la seva suma<sup>6</sup>.

<sup>6</sup>Article 60 LIRPF.

Després de l'aprovació de la Llei 46/2002, de 18 de desembre, es va produir una millora substancial en el tractament fiscal avantatjós en relació amb les situacions de discapacitat, que ja s'havia iniciat amb la promulgació de la Llei 40/1998, de 9 de desembre.

El **mínim per discapacitat del contribuïent** és de 2.316 euros, amb caràcter general; i passa a ser de 7.038 euros quan pot acreditar un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%.

Aquest mínim s'incrementa, en concepte de despeses d'assistència, en 2.316 euros quan acredita que necessita l'ajuda de terceres persones o té mobilitat reduïda, o un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%.

#### Exemple

**El matrimoni format pel Sr. Sánchez i la Sra. Suárez opta per la tributació conjunta; ell té reconegut un grau de discapacitat del 59% i ella, del 80%. A més, el Sr. Sánchez té acreditada mobilitat reduïda.**

D'acord amb el que preveu l'article 60 LIRPF, el mínim per discapacitat del contribuïent és el següent:  $2.316 + 2.316$  (despeses d'assistència) +  $7.038 + 2.316$  (despeses d'assistència) = 13.986 euros.

Per la seva banda, el **mínim per discapacitat d'ascendents o descendents**, tingui l'edat que tingui (s'aplica solament per a la discapacitat de descendents o ascendents amb dret a l'aplicació del mínim per descendents o ascendents, respectivament), és de 2.316 euros per cada descendent o ascendent.

Aquest mínim passa a ser de 7.038 euros, per cadascun d'ells, quan acrediten un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%. Així mateix, es preveu l'increment d'aquest mínim, en concepte de despeses d'assistència, en 2.316 euros per cada ascendent o descendent que acredita necessitar ajuda de terceres persones o tenir mobilitat reduïda, o un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%.

És important assenyalar, en aquest sentit, que aquests mínims són compatibles amb altres mínims, de manera que, per exemple, un ascendent del contribuïent que compleix els requisits de rendes i convivència, més gran de 75 anys i discapacitat amb grau del 65% o superior, permet al contribuïent aplicar el mínim per ascendents (inclòs l'augment per l'edat) i per discapacitat d'ascendents (inclòs l'augment per despeses d'assistència de discapacitats).

Un tema essencial per a l'aplicació d'aquesta reducció constitueix el dels requisits i la manera d'acreditar el grau de discapacitat tant del contribuïent com dels seus ascendents i descendents. Referent a això, l'esmentat article 60.3 LIRPF exigeix, per a poder ser considerat com a discapacitat a efectes fiscals, un grau

igual o superior al 33%. En aquest sentit, es consideren afectes a una discapacitat igual o superior al 33% els pensionistes de la Seguretat Social que tenen reconeguda una pensió d'incapacitat permanent en el grau d'incapacitat permanent total, absoluta o gran invalidesa. En el cas de pensionistes de classes passives, és suficient que tinguin reconeguda una pensió de jubilació o retir per incapacitat permanent per al servei o inutilitat. Als incapacitats judicialment, se'ls considera acreditat un grau de discapacitat igual o superior al 65%, encara que no aconseguixin aquest grau.

Excepte aquests casos, en els quals el grau de discapacitat es considera acreditat, per a la resta, s'ha d'acreditar mitjançant certificat o resolució expedit per l'Institut de Migracions i Serveis Socials (Imerso) o per l'òrgan competent de les comunitats autònomes<sup>7</sup>.

<sup>(7)</sup>Article 72 RIRPF.

### Exemple

El matrimoni format pel Sr. Rodríguez i la Sra. Rupérez té tres fills: l'Alejandro, de 9 anys i discapacitat amb un grau del 35%; el Gerardo, de 7 anys, i la Rocío, de 3 anys i discapacitada amb un grau del 80%. A més, amb el matrimoni hi conviu en Miguel, el pare de la Sra. Rupérez, les rendes del qual són inferiors a 8.000 euros i que té reconeguda una discapacitat del 45%.

Conforme al que estipula l'article 60 LIRPF, el mínim per discapacitat de descendents és el següent: per l'Alejandro corresponen 2.316 euros i per la Rocío corresponen 7.038 + 2.316 (despeses d'assistència) = 9.354 euros. És a dir, un total d'11.670 euros.

En cas de tributació individual, el mínim l'han d'aplicar per meitat tots dos cònjuges.

D'altra banda, el mínim per discapacitat d'ascendents és el següent: 2.316 euros, per en Miguel, el pare de la Sra. Rupérez.

Aquest mínim en tributació individual únicament el pot aplicar la Sra. Rupérez, que el computa pel seu import total.

Per acabar amb aquest tema, a continuació es mostra un quadre resum de les quanties vigents dels mínims personal i familiar:

Mínims personal i familiar	Import en euros
Mínim del contribuent	5.151
Contribuent > 65 anys	+ 918
Contribuent > 75 anys	+ 918 + 1.122
Mínim per descendents	1r: 1.836 2n: 2.040 3r: 3.672 4t i següents: 4.182
Descendents < 3 anys	+ 2.244
Mínim per ascendents	918 > 65 anys 918 + 1.122 > 75 anys
Mínim per discapacitat	2.316 < 65% 7.038 > 65%



<b>Mínims personal i familiar</b>	<b>Import en euros</b>
Despeses d'assistència (ajuda de terceres persones o mobilitat reduïda) o discapacitat > 65%	+ 2.316

## 2. Gravamen estatal

Establertes ja les bases liquidables general i de l'estalvi, el procés de determinació del deute tributari corresponent a l'IRPF s'inicia mitjançant el càlcul de la quota íntegra, resultat d'aplicar a totes dues bases liquidables els tipus de gravamen respectius. A aquests efectes, com a conseqüència de la consideració de l'IRPF com a impost cedit a les comunitats autònomes que tenen competències normatives per a regular la tarifa, hi ha dos gravàmens diferenciats, l'estatal i l'autonòmic.

### 2.1. Escala general i quota íntegra estatal

Per a determinar el deute tributari, el primer pas consisteix a calcular la quota íntegra estatal, que, al mateix temps, és el resultat de sumar les quotes corresponents a les bases liquidables general i de l'estalvi<sup>8</sup>.

En l'àmbit de les **escales de gravamen**, s'han produït algunes de les modificacions més rellevants des de la reforma de l'impost de 1998. Pel que fa a les novetats introduïdes per la Llei 46/2002, de 18 de desembre, es pot destacar la reducció del nombre de trams a cinc; la reducció, així mateix, dels tipus mínims i màxim de l'escala (el mínim passa de ser el 18% a ser el 15%, mentre que el màxim baixa des del 48% fins al 45%), i els guanys patrimonials generats en més d'un any passen a ser gravats al tipus del 15%.

Així mateix, la Llei 35/2006 ha continuat aquesta tendència en introduir els canvis següents en l'impost en aquest punt: l'augment del tipus proporcional, que passa del 15% al 18%; la reducció de trams de l'escala general de 5 a 4; la pujada del tipus mínim de l'escala general del 15% al 25%, i la reducció del tipus màxim de l'escala general del 45% al 43%. La reducció de trams se sol justificar en l'harmonització amb els sistemes tributaris del nostre entorn, en la simplificació de l'impost i en un plantejament general de política fiscal amb el propòsit d'afavorir el creixement econòmic.

Amb la Llei 26/2009, de 23 de desembre, de PGE per al 2010, el tipus proporcional aplicable a la base de l'estalvi es desdobra en un 19% per als primers 6.000 euros i en un 21% d'aquest import en endavant. I amb la Llei 39/2010, de 22 de desembre, de PGE per al 2011, s'incorporen dos nous trams a l'escala general per als nivells més alts de renda.

#### Lectura recomanada

A. M. Delgado García (2010). "Modificaciones en la tarifa de gravamen y en las deducciones de la cuota". A: A. M. Delgado; R. Oliver i altres (coord.). *La reforma del Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas*. Barcelona: Bosch.

<sup>(8)</sup> Article 62 LIRPF.

La LIRPF recull dos tipus de gravamen per a la determinació de la quota. D'una banda, el tipus progressiu, previst per a quantificar les rendes que formen part de la base liquidable general; i, d'altra banda, el tipus proporcional, aplicable a les rendes integrades a la base liquidable de l'estalvi.

L'exposició de motius de la Llei 35/2006 assenyalava que la Llei 44/1978, que va introduir a Espanya per primera vegada l'IRPF tal com el coneixem, "va portar fins a les últimes conseqüències la idea de generalitat i comunicació entre les diferents fonts de renda, de manera que es va dissenyar un impost sintètic en el qual la compensació entre qualsevol es va permetre amb absoluta llibertat". Aquest disseny de l'impost canvia amb el desdoblament de la base imposable que es produeix mitjançant el que disposa el Reial decret llei 7/1996, de 7 de juny, de mesures urgents de caràcter fiscal i de foment i liberalització de l'activitat econòmica. Aquesta norma introdueix un tipus proporcional del 20% del qual es beneficien solament els guanys patrimonials irregulars, és a dir, aquells el període de generació dels quals excedeix d'un any. Posteriorment, tant la Llei 40/1998 com el Reial decret legislatiu 3/2004 incorporen als seus textos aquesta qüestió sense fer cap canvi significatiu en aquesta matèria. La vigent Llei 35/2006 ha aprofundit substancialment en la denominada *dualització de l'impost*, o més exactament de la seva base imposable.

Es justifica aquest canvi normatiu en l'exposició de motius de la LIRPF vigent fent al·lusions a la "creixent globalització de l'economia", fenomen que "està introduint una important preocupació per la productivitat i el creixement econòmic". Així mateix, es fa referència a l'"intent d'aconseguir més homogeneïtat en el tractament fiscal de l'estalvi, vinculat sens dubte a la creixent llibertat de circulació de capitals".

D'aquesta manera, el legislador es decanta per "afavorir la tributació homogènia de l'estalvi", i ho justifica de la manera següent: "per raons d'equitat i creixement, s'atorga un tractament neutral a les rendes derivades de l'estalvi, s'eliminen les diferències no justificades que actualment existeixen entre els diferents instruments en què es materialitza. Amb això, alhora que se simplifica l'elecció dels inversors, s'incrementa la neutralitat fiscal dels diferents productes i s'afavoreix la productivitat i competitivitat amb la millora de la posició del nostre país en un entorn internacional de lliure circulació de capitals i de forta competència. D'aquesta manera, s'aborda la modernització de la tributació de l'estalvi, assignatura pendent de les reformes precedents. Així, s'evita que les diferències en la pressió fiscal que suporten els diferents instruments distorsionin la realitat financera de l'estalvi (com la denominada *rendibilitat financero-fiscal*, que mesura una rendibilitat completament aliena a les característiques intrínseques del producte que es pretén comercialitzar)".

Referent a això, Martín Queralt opina que "es evidente que el principio de capacidad económica ha hecho mutis por el foro en este punto. Se ha generalizado lo que ocurría en el ámbito de las ganancias patrimoniales con un período de generación superior al año, salvo la elevación del 15% al 18%. Pero, además, esa generalización a todos los llamados productos de ahorro se ha hecho prescindiendo del período en que se hayan generado las rentas, terminando así con una larga tradición que, a efectos fiscales, hacía de mejor condición a los rendimientos obtenidos a medio plazo (a partir de un año), al tiempo que primaba aquellos rendimientos obtenidos en períodos más dilatados (a través de los denominados coeficientes de abatimiento, que también se suprimen). El fértil debate entre los viejos hacendistas acerca de la necesidad de primar los rendimientos del trabajo (cuya fuente está más expuesta a los avatares de la enfermedad o del paro) frente a los rendimientos del capital, se ha zanjado de forma radical. El ánimo especulativo pierde toda relevancia fiscal y el rendimiento obtenido en un día pasa a tener la misma consideración de aquél obtenido a lo largo de los años".

Així, segons critica aquest autor, "las discusiones sobre el carácter analítico o sintético del IRPF han pasado a mejor vida. Su clara configuración analítica (lo que ha dado en llamarse, impropriadamente, impuesto dual) se decanta con claridad y lo hace en detrimento del tratamiento dispensado a los rendimientos del trabajo personal. De forma que nos encontramos ante un hecho incuestionable: dos unidades familiares, con el mismo volumen de renta, con el mismo número y edad de miembros que integran la familia y con

#### Lectura recomanada

J. Martín Queralt (2006). "A propósito de la reforma fiscal". *Tribuna Fiscal* (núm. 194).

las mismas cargas familiares van a encontrarse sujetas a una muy desigual tributación atendiendo a la fuente de que procedan las rentas. Si provienen del trabajo personal de sus miembros se sujetan a la tarifa general, con un tipo marginal máximo del 43%, mientras que si las rentas provienen del ahorro (intereses, dividendos, ganancias patrimoniales, etc.) su tributación se verá reducida a un tipo del 18%. Ésa es la realidad".

I conclou assenyalant que "se ha optado, sin duda, por un tratamiento más homogéneo de rentas que sustancialmente tienen un origen análogo. Se ha pretendido acabar, y es explicable, con una oferta dispersa y múltiple de productos de ahorro en la que las ventajas fiscales asumían el papel de prima donna, encubriendo la auténtica realidad financiera del producto ofertado y creando en el inversor no avezado ilusiones financieras que el tiempo aventaba no pocas veces con una considerable brutalidad. Se ha optado por la simplicidad en el tratamiento de rentas cuya diversidad hasta ahora suscitaba no pocos problemas de gestión y de control y lógicamente, en esa decidida búsqueda de la homogeneidad y de la simplicidad de gestión (se ha eliminado, al tiempo, la deducción por doble imposición aplicable a la tributación de los dividendos, se establece una retención única sobre los rendimientos del 18%, se elimina la reducción del 40% para los rendimientos generados en más de dos años) ha habido que pagar y se ha pagado, un alto precio, el del desleimiento del principio constitucional de capacidad económica".

En l'esquema de liquidació de l'impost, d'altra banda, es pot afirmar que la quota té una naturalesa evolutiva, és a dir, a mesura que es va avançant la liquidació de l'impost, es van obtenint diferents classes de quota. Així, en primer lloc, es calcula la quota íntegra, que és el resultat d'aplicar els tipus de gravamen a la base liquidable. En segon lloc, s'obté la quota líquida, que és el resultat de minorar la quota íntegra en determinades deduccions. I, finalment, s'obté la quota diferencial, producte de l'aplicació de la deducció per doble imposició, de la deducció per obtenció de rendiments del treball o d'activitats econòmiques i de les retencions i pagaments a compte. Finalment, la quota diferencial es pot minorar amb la deducció per maternitat i la deducció per naixement o adopció.

Per tant, com s'ha dit, la quota corresponent a la base liquidable general resulta de l'aplicació de l'escala general a la part de la base liquidable general que excedeixi de l'import del mínim personal i familiar<sup>9</sup>.

<sup>(9)</sup>Article 63.1 LIRPF.

L'escala general de l'impost, vigent des de l'1 de gener de 2011, d'acord amb el que preveu la Llei 39/2010, de 22 de desembre, de PGE per al 2011, és la següent:

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0	0	17.707,20	12
17.707,20	2.124,86	15.300,00	14
33.007,20	4.266,86	20.400,00	18,5
53.407,20	8.040,86	66.593,00	21,5
120.000,00	22.358,36	55.000,00	22,5
175.000,00	34.733,36	En endavant	23,5

La quantia resultant es minora en l'import derivat d'aplicar aquesta escala a la base liquidable general corresponent al **mínim personal i familiar**.

Una de les novetats més significatives de la Llei 35/2006 es refereix al tractament de les circumstàncies personals i familiars en la quantificació de la quota íntegra. El tractament d'aquest mínim exempt o mínim a tipus zero pretén eximir de tributació l'import que s'estima que necessiten els contribuents per a cobrir les necessitats vitals, considerant tant les seves pròpies circumstàncies personals com les familiars, ha experimentat diverses modificacions al llarg dels últims anys.

En efecte, fins a l'any 1998 el tractament dispensat va consistir a aplicar deduccions en la quota. No obstant això, a partir de 1999, el reconeixement d'aquestes circumstàncies vitals es va plasmar per mitjà de reduccions de la base imposable. Amb la vigent Llei 35/2006 s'estipula que s'ha de determinar la quota del gravamen general estatal que correspon al mínim personal i familiar, quantificat conforme a les regles contingudes en els articles 56 al 61 LIRPF, i restar-la de l'import calculat com a quota íntegra general estatal. Com veurem més endavant, se segueix un tractament similar amb el gravamen autonòmic. Així s'aconsegueix l'efecte d'introduir una quantia a la qual és aplicable el tipus zero de tributació, i s'eviten, al mateix temps, els efectes de la progressivitat de l'escala general estatal de tributació.

### **Exemple**

**El Sr. Núñez té, en l'exercici 2011, una base liquidable general de 30.000 euros. L'import del seu mínim personal és de 5.151 euros.**

El càlcul de la quota corresponent a aquesta base liquidable general és el següent:

Fins a 17.707,20: 2.124,86.

Resta:  $12.292,80 \times 14\% = 1.720,99$ .

Total: 3.845,85.

A la quantia corresponent al mínim personal del Sr. Núñez (5.151), cal aplicar-hi l'escala de gravamen:

Fins a 0: 0.

Resta:  $5.151 \times 12\% = 618,12$ .

Total: 618,12.

Per tant, la quota íntegra estatal del Sr. Núñez corresponent a l'exercici 2011 és de 3.227,73 euros ( $3.845,85 - 618,12$ ).

A partir d'aquesta quota es calcula el tipus mitjà de gravamen general estatal, que resulta de multiplicar per cent el quocient obtingut en dividir la quota derivada de l'aplicació de l'escala general per la base liquidable general<sup>10</sup>.

<sup>(10)</sup>Article 63.2 LIRPF.

Segons l'article 66.2 LIRPF, a les persones físiques no residents que, amb caràcter excepcional, es consideren contribuents per l'IRPF (cos diplomàtic i nacionals que facin un canvi de residència a un paradís fiscal), se'ls aplica tant

l'escala general de l'impost com l'escala prevista en l'article 65 LIRPF, ja que pel fet de no residir habitualment a Espanya, difícilment se'ls pot considerar residents al territori d'una comunitat autònoma.

Aquest article 65 LIRPF disposa que als residents a l'estranger que, excepcionalment, són considerats contribuents per l'IRPF se'ls ha d'aplicar l'escala general, prevista en l'article 63.1 LIRPF, i l'escala següent:

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0	0	17.707,20	12
17.707,20	2.124,86	15.300,00	14
33.007,20	4.266,86	20.400,00	18,5
53.407,20	8.040,86	En endavant	21,5

Per a aquests casos, la norma estableix que no s'ha de diferenciar entre quota estatal i quota autonòmica, ja que no es pot acreditar la residència habitual en cap de les comunitats autònomes. Hi ha, doncs, una sola quota íntegra, la quota íntegra estatal. No hi ha, per tant, participació de cap de les comunitats autònomes en les quotes tributàries d'aquests contribuents, ja que no hi ha cap comunitat autònoma que tingui reconegudes les competències per a fer-ho en aquest sentit. Es tracta, doncs, d'una excepció en relació amb la configuració de l'IRPF com un impost cedit i amb competències compartides entre l'Estat i les comunitats autònomes.

A més, cal destacar que hi ha d'un component de la renda dels contribuents que rep un tractament especial. Es tracta de les **anualitats per aliments satisfets a favor dels fills** en virtut de decisió judicial, que es consideren rendes exemptes per als perceptors i que no minoren la base imposable del pagador, encara que difícilment es poden considerar per a ell, des de cap punt de vista, renda disponible.

Conscient d'aquest fet, el legislador ha decidit que aquests imports no quedin sotmesos a la progressivitat de l'impost com si fossin plenament disponibles per al contribuent, i així, quan l'import de les anualitats és inferior a la base liquidable general, cal aplicar l'escala corresponent (estatal i autonòmica) per separat a l'import de les anualitats per a aliments i a la resta de la base liquidable general.

La quantia total resultant s'ha de minorar en l'import derivat d'aplicar l'escala de gravamen a la part de la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar incrementat en 1.600 euros anuals (no pot resultar negativa com a conseqüència d'aquesta minoració).

Ens trobem, per tant, davant el cas d'aquell contribuent que ha de satisfer una pensió alimentària als seus fills, que no conviu amb ell, com a conseqüència de nul·litat, separació o divorci, sempre que aquestes anualitats resultin obligatòries i fermes per decisió judicial i figurin en l'acord o conveni regulador de la situació corresponent. Convé precisar, així mateix, en relació amb aquestes situacions comentades, que les anualitats percebudes pels fills resulten exemptes de tributació per aquests fills (article 7.k LIRPF). Igualment, s'ha de diferenciar amb claredat el tractament que s'atorga a aquest tipus

d'anualitats respecte al que correspon aplicar per quantitats satisfetes per pensions compensatòries a favor del cònjuge o per aliments, excepte la dels fills, sempre que hi hagi una decisió judicial (article 55 LIRPF). Per tant, no és possible reduir la base imposable del contribuïent per imports d'aquesta naturalesa (anualitats per aliments a favor dels fills). A més, cal subratllar que la circumstància que els fills no convisquin amb el progenitor impedeix considerar-la a l'efecte de poder-los incloure en la quantificació dels mínims familiars, malgrat estar obligat a contribuir a la seva manutenció.

En definitiva, el tractament per a solucionar la situació tributària desigual d'aquests contribuïents consisteix a intentar reduir la progressivitat del gravamen en relació amb els imports per anualitats. Per a això, la quantia corresponent a les anualitats satisfetes es minora de la base liquidable general. L'escala de gravamen general, llavors, s'aplica de manera independent a tots dos trams, sumant les dues quotes resultants, aplicant l'efecte del mínim personal i familiar, però incrementat en aquests supòsits en 1.600 euros anuals.

Finalment, no cal oblidar que en cas que l'import de les anualitats resulti superior a la base liquidable general sotmesa a gravamen, se segueix el procediment general per a determinar la quota íntegra. I, a més, cal tenir present que, en cap cas, no és possible que la minoració de la quota íntegra general estatal per l'aplicació de les circumstàncies personals i familiars tingui un resultat negatiu.

### **Exemple**

**La Sra. Gómez té una base liquidable general de 50.000 euros. D'acord amb la sentència judicial de divorci, ha satisfet en l'exercici 2011 un import de 18.000 euros en concepte d'anualitats per aliments a favor dels fills.**

Atès que l'import de les anualitats per aliments a favor dels fills que ha satisfet la Sra. Gómez és inferior a la base liquidable general, s'aplica separatament l'escala general i l'autonòmica a l'import d'aquestes anualitats i a la resta de la base liquidable general.

La quota íntegra estatal de la Sra. Gómez és la següent:

Aplicació de l'escala general a l'import de les anualitats (18.000 euros):

Fins a 17.707,20: 2.124,86.

Resta:  $292,80 \times 14\% = 40,99$ .

Total: 2.165,85.

Aplicació de l'escala a la resta de la base liquidable general (50.000 – 18.000 = 32.000 euros):

Fins a 17.707,20: 2.124,86.

Resta  $14.292,80 \times 14\% = 2.000,99$ .

Total: 4.125,85.

La quantia total resultant és de 6.291,70 (2.165,85 + 4.125,85).

A continuació, el mínim personal s'incrementa en 1.600 euros:  $5.151 + 1.600 = 6.751$  euros.

L'aplicació de l'escala general a aquest mínim incrementat és la següent:

Fins a 0: 0.

Resta:  $6.751 \times 12\% = 810,12$ .

Total: 810,12.

Per tant, la quota íntegra estatal de la Sra. Gómez corresponent a l'exercici 2011 és de 5.481,58 euros (6.291,70 – 810,12).

El RDL 20/2011, de 30 de desembre, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera per a la correcció del dèficit públic ha creat (i posteriorment s'ha inclòs en l'article 61 de la Llei 2/2012, de 29 de juny, de PGE per al 2012) el denominat "**gravamen complementari** a la quota íntegra estatal per a la reducció del dèficit públic en els exercicis 2012 i 2013". Més enllà dels dubtes de constitucionalitat que pot suscitar la seva introducció mitjançant el mecanisme del decret llei (superades amb la inclusió en el text legal a què ens hem referit), som davant una cosa tan senzilla com l'elevació dels tipus de gravamen de l'impost.

En aquest sentit, la DA 35a. LIRPF passa a preveure aquesta elevació de tipus en l'apartat 1, que estableix bàsicament que, per als períodes impositius de 2012 i 2013, la quota íntegra estatal corresponent a la renda general s'incrementarà aplicant a la base liquidable general l'escala prevista en la norma i del resultat es restarà el resultant d'aplicar la mateixa escala al mínim personal i familiar. Si bé a efectes purament aritmètics es podria resoldre amb una simple suma de tipus, cal tenir en compte que els graons de la tarifa que estableix aquesta DA 35a. LIRPF són més que els que estableix l'article 63 LIRPF, i l'últim graó de la tarifa general es divideix en dos graons diferents a efectes del gravamen complementari. La tarifa d'aquest gravamen és la següent:

Base liquidable general Fins a euros	Increment en quota íntegra estatal Euros	Resta base liquidable general Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0	0	17.707,20	0,75
17.707,20	132,80	15.300,00	2
33.007,20	438,80	20.400,00	3
53.407,20	1.050,80	66.593,00	4
120.000,20	3.714,52	55.000,00	5
175.000,20	6.464,52	125.000,00	6
300.000,20	13.964,52	En endavant	7

Aquesta escala es completa amb les mateixes previsions relatives al supòsit en què el contribuent satisfaci pensions per aliments als seus fills per decisió judicial que conté l'article 64 LIRPF, a què s'ha fet referència.

A aquesta quota hi haurem de sumar la corresponent a la base liquidable de l'estalvi<sup>11</sup>, en la part que no correspongui, si escau, amb el mínim personal i familiar, que es grava (fins al 31 de desembre de 2009) al tipus proporcional de l'11,1%, menys en el cas de les persones no residents en territori espanyol que, amb caràcter excepcional, tributin com a contribuents de l'IRPF, que es graven al tipus del 18% (per les mateixes raons exposades abans a propòsit dels no residents a Espanya, dels quals no es pot dir que resideixin al territori de

<sup>(11)</sup>Article 66 LIRPF.



cap comunitat autònoma, fet que obliga a incrementar el tipus de gravamen estatal perquè compregui el tipus autonòmic que s'hi aplicaria si residissin al territori d'alguna comunitat autònoma).

La Llei 26/2009, de 23 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2010, amb efectes des de l'1 de gener de 2010, modifica els articles 66.1 i 76 LIRPF i estableix un tipus (agregat, estatal i autonòmic) del 19% pels 6.000 primers euros i del 21%, d'aquesta xifra d'ara endavant.

D'acord amb l'article 66.1 LIRPF, en la redacció que ofereix la Llei 39/2010, de 22 de desembre, de PGE per al 2011, a partir de l'1 de gener de 2011, el **tipus de gravamen de l'estalvi** per a determinar la quota íntegra estatal és el següent:

Part de la base liquidable Euros	Tipus aplicable Percentatge
Fins a 6.000 euros	9,5
Des de 6.000,01 euros en endavant	10,5

El preàmbul de la Llei 26/2009, de 23 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2010 justifica així el canvi introduït: "una altra mesura rellevant en l'impost sobre la renda personal la constitueix la moderada elevació que s'introdueix, per raons conjunturals, en el gravamen de les rendes de l'estalvi, l'objectiu de la qual és aconseguir que els qui tenen una capacitat econòmica més gran contribueixin de manera superior a fer front a les despeses socials addicionals que una situació econòmica com l'existent requereix que s'efectuïn per atendre els més perjudicats per la crisi econòmica".

Per la seva banda, l'article 66.2 LIRPF, en la redacció que dóna la Llei 39/2010, de 22 de desembre, de PGE per al 2011, determina que "en el cas dels contribuents que tinguin la **residència habitual a l'estranger** perquè concorren alguna de les circumstàncies a les quals es refereixen l'apartat 2 de l'article 8 i l'apartat 1 de l'article 10 d'aquesta Llei, la base liquidable de l'estalvi, en la part que no correspongui, si escau, amb el mínim personal i familiar a què es refereix l'article 56 d'aquesta Llei, es gravarà als tipus que apareixen a l'escala següent":

Part de la base liquidable Euros	Tipus aplicable Percentatge
Fins a 6.000 euros	19
Des de 6.000,01 euros en endavant	21

El **gravamen complementari** introduït pel RDL 20/2011, de 30 de desembre, per a la renda de l'estalvi en els períodes impositius 2012 i 2013 es determina mitjançant l'aplicació d'una escala complementària, que també té un graó més que l'establerta amb caràcter general, aplicant-hi els tipus següents:

Base líquida de l'estalvi Fins a euros	Increment en quota íntegra estatal Euros	Resta base líquida de l'estalvi Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0	0	6.000	2
6.000,00	120	18.000	4
24.000,00	840	En endavant	6

Una última qüestió que cal destacar en relació amb la quota íntegra estatal és la de l'assignació a finalitats religioses i d'altres d'interès social. Es tracta de la importància de la quantificació d'aquesta quota íntegra estatal en relació amb la determinació, en un moment posterior, de l'assignació per a finalitats religioses i d'altres d'interès social, d'un percentatge de la quota íntegra esmentada, sempre que ho manifesti així el contribuent.

Inicialment solament pensat per a donar compliment a l'acord entre l'Estat espanyol i la Santa Seu en assumptes econòmics, aquest percentatge de la quota íntegra suposava l'import amb el qual els contribuents que volguessin col·laboraven amb el sosteniment de l'Església catòlica. Més endavant, es va permetre assignar el percentatge esmentat a altres finalitats d'interès social, com a alternativa al sosteniment d'un únic credo religiós. Després de la Llei 54/1999, és possible triar totes dues alternatives o opcions al mateix temps. Les altres finalitats socials a les quals es fa referència són les relacionats amb determinats programes de la Creu Roja relacionats amb les persones grans, els discapacitats, els drogodependents i col·lectius en risc de marginació social; els programes de cooperació internacional de la Creu Roja relacionats amb el desenvolupament dels països subdesenvolupats, i els programes i els projectes similars d'altres organitzacions no governamentals i d'entitats socials sense finalitats lucratives.

## 2.2. Deduccions i quota líquida estatal

La Llei 40/1998 de l'IRPF va incorporar la consideració de les circumstàncies personals i familiars que es tenen en compte per a gravar la capacitat econòmica del contribuent en forma de reduccions sobre la base imposable, per mitjà del denominat *mínim personal i familiar*. Aquest canvi va provocar la desaparició de les deduccions personals i familiars que preveia l'anterior Llei 18/1991 de l'IRPF. Per la seva banda, la Llei 46/2002, de reforma parcial de l'IRPF, va modificar el concepte de *mínim personal i familiar* i en va excloure l'aplicació de determinades reduccions personals i familiars que passaven a reduir la base imposable per a calcular la base líquida.

No obstant això, cal assenyalar que les circumstàncies personals i familiars no eren les úniques que justificaven l'existència de deduccions en la quota de l'impost amb la normativa anterior. De manera que, altres vegades, el legislador, per mitjà d'aquestes deduccions de la quota, pretén incentivar certes inversions o conductes del contribuent i, en aquest sentit, la llei de l'impost ha mantingut l'aplicació de determinades deduccions en la quota de l'IRPF.

D'acord amb la Llei 35/2006, en la redacció vigent fins al 31 de desembre de 2009, si minorem la quota íntegra estatal en la quantia de la deducció per inversió en habitatge habitual i en la quantia de la deducció per lloguer de

<sup>(12)</sup>Article 67 LIRPF.

l'habitatge habitual i en el 67% de l'import de la resta de les deduccions que recullen els apartats 2 a 6 de l'article 68 LIRPF, s'obté la quota líquida estatal, que no pot ser negativa<sup>12</sup>.

Aquestes deduccions tracten, sobretot, d'incentivar la realització d'inversions (en habitatge habitual, activitats econòmiques o béns d'interès cultural) o donatius (a favor d'entitats sense finalitats de lucre o altres fundacions i associacions), alhora que estableixen determinats beneficis per a les rendes obtingudes a Ceuta o Melilla.

A partir de l'1 de gener de 2010, d'acord amb la DF 2a. de la Llei 22/2009, l'apartat 1 de l'article 67 queda redactat de la manera següent: "La quota líquida estatal de l'Impost és el resultat de disminuir la quota íntegra estatal en la suma de: a) La deducció per inversió en habitatge habitual previst en l'apartat 1 de l'article 68 d'aquesta Llei; b) el 50% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2, 3, 4, 5, 6 i 7 de l'article 68 d'aquesta Llei".

Aquest precepte de la Llei 22/2009 no solament modifica el percentatge de l'import total de les deduccions previstes en l'article 68 LIRPF que caldrà minorar de la quota íntegra estatal per a obtenir la quota líquida estatal (percentatge que passa del 67% al 50%), sinó que també inclou entre aquestes deduccions la deducció per lloguer de l'habitatge habitual (article 68.7 LIRPF), que, amb la normativa anterior, solament s'aplicava sobre la quota íntegra estatal, mentre que ara es reparteix entre la quota íntegra estatal i l'autonòmica, com fan la resta de les deduccions previstes en els apartats 2 a 6 de l'article 68 LIRPF.

Un dels àmbits en els quals es podrà manifestar la potestat normativa de les comunitats autònomes en aquest tribut és el de les deduccions de la quota, cosa que provoca la distinció de dos tipus de deduccions, a saber, les deduccions generals i les deduccions autonòmiques.

Les primeres (**deduccions generals**) són les que reconeix la normativa estatal i poden ser aplicades, amb caràcter general, per qualsevol contribuent amb independència de la comunitat autònoma de residència. L'import d'aquestes deduccions s'aplica en un 67%, com s'ha dit, per a minorar la quota íntegra estatal i en un 33% per a minorar la quota íntegra autonòmica, fins a l'exercici del any 2009, i aquesta proporció passa a ser del 50% per a cada quota íntegra, a partir de l'exercici de 2010.

D'altra banda, les deduccions autonòmiques són les que poden establir les comunitats autònomes que han assumit competències normatives en matèria d'IRPF, únicament per als contribuents que durant el període impositiu han tingut la residència habitual al seu territori, i s'aplica íntegrament per a minorar la quota íntegra autonòmica.

A més de les deduccions anteriors, la deducció per inversió en habitatge habitual, després de la Llei 21/2001, de 27 de desembre, per la qual es regulen les mesures fiscals i administratives del sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú, queda dividida en una deducció estatal i un tram autonòmic.

Respecte a la deducció estatal, l'Estat manté la competència exclusiva quant a la regulació dels requisits i límits quantitativs i s'estableixen uns percentatges de deducció fins al 31 de desembre de 2009 del 10,05% i 13,4%, per a ajustar-se al repartiment derivat de l'esmentat sistema de finançament de les comunitats autònomes. S'aplica aquesta deducció sobre la quota íntegra estatal, com ja s'ha assenyalat. I en relació amb el tram autonòmic d'aquesta deducció per inversió en habitatge habitual, sobre la base dels percentatges previstos en l'article 78 LIRPF (4,95% i 6,6%), es permet a les comunitats autònomes augmentar-los o disminuir-los amb el límit màxim d'un 50% d'aquests percentatges. En aquest cas, com també ja s'ha assenyalat, la deducció minora la quota íntegra autonòmica o complementària.

La Llei 22/2009 ha modificat aquests percentatges i els ha establert en el 7,5% i el 10%, tant per a la deducció estatal com per al tram autonòmic (DF 2a., apartats 8 i 13). D'acord amb la DA 45a. de la Llei 26/2009, de 23 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2010, "durant el període impositiu 2010 els contribuents de l'impost sobre la renda de les persones físiques poden practicar la deducció per inversió en habitatge habitual en els termes establerts en la Llei 35/2006, de 28 de novembre, de l'impost sobre la renda de les persones físiques i de modificació parcial de les lleis dels impostos de societats, sobre la renda de no residents i sobre el patrimoni".

A continuació, analitzarem les deduccions de l'IRPF per a determinar la quota líquida estatal.

#### a) Deducció per inversió en l'habitatge habitual

La primera és la deducció per **inversió en l'habitatge habitual**, que en realitat comprèn tres modalitats d'inversió clarament relacionades ja que es refereix a la residència habitual, però de naturalesa diferent: l'adquisició de l'habitatge habitual, la rehabilitació d'aquest habitatge i la constitució de dipòsits o comptes habitatge<sup>13</sup>. Amb efectes des de l'1 de gener de 2013, se suprimeix aquesta deducció.

<sup>(13)</sup>Article 68.1 LIRPF i articles 54 a 57 RIRPF.

Els contribuents es poden deduir el 7,5% de les quantitats satisfetes en el període de què es tracti per l'adquisició o la rehabilitació de l'habitatge que constitueixi o constituirà la residència habitual del contribuent. La **base de la deducció** està constituïda per les quantitats satisfetes per a l'adquisició o la rehabilitació de l'habitatge, incloses les despeses originades que hagin anat a càrrec de l'adquirent i, en el cas de finançament aliè, l'amortització, els interessos, el cost dels instruments de cobertura del risc de tipus d'interès variable dels préstecs hipotecaris i altres despeses derivades d'aquesta.

La **base màxima** d'aquesta deducció és 9.040 euros anuals.

De manera alternativa, aquesta deducció la poden aplicar els contribuents sobre les quantitats que es dipositen en entitats de crèdit, en comptes que compleixin determinats requisits de formalització i disposició, i sempre que es destinin a la primera adquisició o rehabilitació de l'habitatge habitual, amb els mateixos límits comentats.

La deducció per adquisició d'habitatge habitual es va introduir per primera vegada en l'IRPF en la reforma fiscal de 1978 i, amb diferents formulacions, s'ha mantingut fins a l'actualitat. Fins al 31 de desembre de 1978, l'incentiu fiscal per adquisició de l'habitatge habitual operava deduint els interessos satisfets dels rendiments del capital immobiliari que s'imputaven per la utilització de l'habitatge propi (de manera que la deducció es feia, per tant, al tipus marginal de cada contribuent), i els pagaments corresponents a la devolució de capital del préstec al 15% en la quota de l'impost, amb una limitació que impedia invertir, amb dret a deducció, més del 30% de la base liquidable del contribuent.

A partir de 1999, va desaparèixer la imputació de rendiments per l'habitatge habitual, de manera que tota la deducció va passar a operar en la quota de l'impost. Però per a evitar que els nous adquirentes d'habitatge poguessin valorar negativament la nova situació, per comparació amb el favorable règim anterior, es van fixar percentatges de deducció diferents segons si intervenia, o no, finançament aliè en l'adquisició. Així, establerta una base anual màxima de deducció de 9.015 euros, quan hi havia finançament aliè es permetia deduir el 25% (els dos primers anys) o el 20% (els altres) fins a 4.500 euros aproximadament de base de deducció, i el 15% per a la resta. Si no hi havia finançament aliè, s'aplicava un percentatge únic del 15% sobre tota la base de deducció. Com que amb aquest nou esquema encara hi havia contribuents amb l'habitatge ja adquirit que resultaven perjudicats respecte a la situació anterior, es va crear un règim de compensació, que s'ha anat prorrogant anualment fins al 2006 amb la Llei de pressupostos generals de l'Estat.

Amb la reforma duta a terme per la Llei 35/2006, es manté tant el mecanisme de deducció en la quota com la base anual màxima de deducció (9.015 euros, tant en tributació individual com conjunta). Però les adquisicions fetes després del 20 de gener de 2006 solament poden aplicar un percentatge de deducció únic del 15%. No obstant això, es preveu una compensació fiscal, que igualment minora la quota de l'impost, per als contribuents que ja aplicaven els percentatges incrementats per finançament aliè en aquella data, perquè no resultin perjudicats en les seves expectatives. Aquest règim excepcional comporta la desaparició de la compensació establerta des de 1999, esmentada abans. Ara bé, l'article 25.1 del RDL 20/2012, de 13 de juliol, ha suprimit la lletra c de la DT 13a. LIRPF, per la qual cosa la compensació a què es refereix aquest paràgraf queda derogada. El seu règim per al període impositiu 2011 va ser establert per la DT 4a. de la Llei 2/2012, de 29 de juny.

És freqüent sentir l'afirmació que, des d'un punt de vista econòmic, els incentius fiscals als compradors d'habitatge acaben essent capturats pels venedors, ja que generen un increment de la demanda i, en conseqüència, del preu. Per la mateixa raó, s'afirma que els incentius fiscals als inquilins són capturats pels arrendadors, amb la conseqüència final de l'elevació dels preus del lloguer. Per tant, es conclou que la política correcta, des del punt de vista de l'ortodòxia econòmica, hauria de ser la inexistència d'incentius fiscals a la demanda, ja sigui als compradors o als inquilins. Per contra, es defensa que els incentius fiscals als venedors o als arrendadors d'habitatge no tenen efecte d'increment dels preus, sinó que, per contra, com que incentiven l'oferta, determinen una disminució de preus.

Així mateix, com a novetat, la Llei 35/2006 permet que, en els casos de nul·litat matrimonial, divorci o separació judicial, els contribuents es puguin continuar practicant aquesta deducció, en els termes que s'estableixin reglamentàriament, per les quantitats satisfetes en el període impositiu per a l'adquisició del que va ser l'habitatge habitual durant la vigència del matrimoni, amb el requisit que continuï essent l'habitatge habitual per als fills comuns i el progenitor en la companyia del qual quedin.

Pel que fa a això, convé destacar que l'exigència que l'habitatge sigui habitual perquè la seva adquisició doni dret a l'aplicació de la deducció implica que el contribuent hi resideixi amb cert caràcter de permanència. Per tant, cal fixar

### Lectura recomanada

B. Vidal Martí; M. De Miguel Monterrubio (2007). "Análisis de aspectos concretos de la reforma del IRPF: rentas del trabajo, tarifa, mínimos y deducciones". *Carta Tributaria. Monografías* (núm. 18).

un **termini mínim de residència** perquè es pugui considerar que hi concorre el requisit esmentat d'habitualitat. En aquest sentit, tant la LIRPF com el RIRPF consideren habitatge habitual del contribuent l'edificació que constitueix la seva residència durant un termini continuat de 3 anys com a mínim.

No obstant això, la normativa esmentada considera que hi poden concórrer determinades circumstàncies que justifiquen que l'habitatge no constitueix la residència habitual del contribuent durant l'esmentat termini mínim de 3 anys.

Aquestes circumstàncies són les següents: defunció del contribuent, celebració de matrimoni, separació matrimonial, trasllat laboral, obtenció de la primera ocupació, canvi d'ocupació o altres d'anàlogues justificades. Igualment, es considera circumstància que exigeix necessàriament el canvi d'habitatge el fet que l'anterior resulti inadequada per causa de la discapacitat del contribuent mateix, del seu cònjuge, ascendents o descendents que convisquin amb ell.

L'incompliment del termini continuat de residència durant l'esmentat període mínim de 3 anys provoca la pèrdua de les deduccions que el contribuent s'ha practicat fins a aquest moment, les quals ha de regularitzar en la manera prevista en el reglament de l'impost (article 59 RIRPF). D'acord amb aquest article, la regularització s'ha de dur a terme en l'autoliquidació de l'exercici en què es produeixi l'incompliment, sense que calgui, per tant, presentar declaracions complementàries relatives als exercicis en què es va aplicar la deducció.

Igualment, és important destacar un altre aspecte temporal que incideix de manera rellevant en l'aplicació de la deducció per inversió en habitatge habitual, a saber, el **termini d'ocupació de l'habitatge**. Segons el reglament de l'impost, l'habitatge ha de ser habitat de manera efectiva i amb caràcter permanent pel contribuent mateix durant un termini de 12 mesos com a mínim, comptat a partir de la data d'adquisició de l'habitatge o d'acabament de les obres<sup>14</sup>.

<sup>(14)</sup>Article 54.2 RIRPF.

De la mateixa manera que succeeix amb el termini exigit de residència, el reglament de l'impost inclou una sèrie de circumstàncies que justifiquen l'incompliment d'aquest termini de 12 mesos per a ocupar l'habitatge, sense que aquest habitatge perdi el caràcter d'habitual.

Les circumstàncies a les quals es refereix el reglament són les següents: defunció del contribuent, quan hi concorrin circumstàncies que necessàriament impedeixin l'ocupació de l'habitatge en termes idèntics als exposats anteriorment respecte al termini de residència, i quan el contribuent gaudeixi d'un habitatge habitual per raó de càrrec o ocupació (públic o privat) i no utilitzi l'habitatge adquirit (en aquest cas, el termini d'ocupació es comença a comptar a partir de la data del cessament del càrrec o ocupació esmentats).

### Exemple

La Sra. Téllez adquireix el 10 d'octubre de 2007 un habitatge a Salamanca, al qual tenia previst traslladar la residència habitual. No obstant això, sense haver arribat a ocupar aquest habitatge, el 20 de gener de 2008 es trasllada a Sevilla, per una feina que li han ofert. El 30 de març de 2009 deixa el lloc de treball que ocupava a Sevilla i torna a Salamanca, ja que rep una nova oferta de feina en aquesta ciutat.

La Sra. Téllez va poder aplicar la deducció per inversió en habitatge per les quantitats satisfetes entre el 10 d'octubre de 2007 i el 20 de gener de 2008.

No obstant això, no pot aplicar la deducció per les quantitats satisfetes entre el 21 de gener de 2008 i el 30 de març de 2009. Sempre que en el termini de 9 mesos, comptat des del 31 de març de 2009, ocupi l'habitatge i compleixi els altres requisits exigits, pot aplicar la deducció per les quantitats satisfetes a partir d'aquesta data.

La norma no distingeix el títol pel qual s'adquireix l'habitatge habitual. Es pot tractar, com indica l'article 609 del Codi civil, d'una adquisició per llei, per donació, per successió o mitjançant els denominats *contractes de tradició*. Fins i tot és possible l'adquisició per mitjà de la prescripció, encara que el més habitual és l'adquisició mitjançant un contracte de compravenda. La forma de pagament tampoc no és un inconvenient, la més freqüent és la compra amb preu ajornat instrumentat per mitjà d'un préstec bancari amb garantia hipotecària. En aquest supòsit, la deducció s'aplica sobre els imports (capital més interessos) que periòdicament se satisfan en cada exercici.

Així mateix, cal subratllar que s'exigeix l'adquisició de la propietat, per la qual cosa si s'adquireix únicament l'usdefruit, no hi ha dret a la deducció. Així, si una persona adquireix la nua propietat de l'habitatge i una altra l'usdefruit, cap d'elles no arribarà a tenir dret a la deducció per inversió en habitatge habitual. La primera, perquè que no l'ocupa efectivament i la segona, perquè que no ha adquirit la propietat. D'altra banda, en relació amb les adquisicions amb condició suspensiva, la interpretació més estesa és que no s'adquireix la propietat mentre no desaparegui aquesta condició, per la qual cosa el dret a la deducció no es pot aplicar fins a l'adquisició plena de la propietat.

Cal tenir en compte també que el concepte d'*adquisició* de l'habitatge habitual s'assimila al de **construcció i ampliació** d'aquest habitatge. S'entén per *construcció de l'habitatge habitual* la satisfacció directa que fa el contribuent de les despeses derivades de l'execució de les obres o el lliurament de quantitats al promotor d'aquestes obres. En tot cas, les obres s'han d'acabar en un termini màxim de quatre anys des que es van començar.

Referent a això, s'ha d'entendre que aquest termini s'inicia en el moment d'haver fet la primera despesa o el primer lliurament a compte i no des del moment en què comencen efectivament les obres. És a dir, que si la primera inversió consisteix, per exemple, en la compra d'un terreny, és el moment d'aquesta adquisició el que fixa l'inici de l'esmentat període de quatre anys.

D'altra banda, per *ampliació de l'habitatge* s'ha d'entendre el supòsit en el qual se n'augmenta la superfície habitable mitjançant tancaments de caràcter permanent per a totes les èpoques de l'any. Per contra, no es poden considerar inversió per a l'ampliació de l'habitatge les despeses de conservació i de reparació i les de substitució d'elements, com tampoc les despeses que impliquen millores de l'habitatge; tampoc l'adquisició d'annexos que no són pròpiament habitatge i sempre que s'adquireixin de manera independent d'aquest habitatge. En relació amb aquest últim aspecte, no cal oblidar que els garatges

s'assimilen a l'habitatge habitual sempre que s'adquireixin amb aquest i en un nombre màxim de dos.

També es permet la deducció en quota de les quantitats invertides en la **rehabilitació** de l'habitatge habitual, com ja s'ha assenyalat, sempre que aquesta rehabilitació compleixi determinades condicions.

Per a l'aplicació d'aquesta deducció, doncs, es consideren rehabilitació d'habitatge les obres que s'hi facin i que compleixin qualssevol dels dos requisits següents: o bé que hagin estat qualificades o declarades com a actuació protegida en matèria de rehabilitació d'habitatges, en els termes previstos en el Reial decret 801/2005, d'1 de juliol, pel qual s'aprova el Pla estatal 2005-2008 per a afavorir l'accés dels ciutadans a l'habitatge; o bé que tinguin per objecte la reconstrucció de l'habitatge mitjançant la consolidació i el tractament de les estructures, façanes o cobertes i altres d'anàlogues sempre que el cost global de les operacions de rehabilitació excedeixi el 25% del preu d'adquisició si s'ha adquirit durant els 2 anys anteriors a la rehabilitació o, si no, el valor de mercat que tenia l'habitatge en el moment de rehabilitar-lo.

Un altre dels conceptes que permeten l'aplicació de la deducció per inversió en habitatge habitual és el dels comptes d'estalvi habitatge. A la compra d'habitatge s'assimila, a l'efecte de la deducció, el dipòsit de quantitats en els denominats **comptes d'estalvi habitatge**. Aquests comptes exerceixen, d'aquesta manera, una mena de paper preparatori de la inversió en l'adquisició de l'habitatge i, per tant, de la deducció, i permeten, així mateix, periodificar l'import del crèdit fiscal, de manera que en possibilita la utilització efectiva.

Aquest criteri que inspira la llei vigent es plasma amb claredat en aquesta llei, en la qual s'estableix la limitació de l'aplicació de la deducció per comptes d'estalvi habitatge a la primera adquisició o rehabilitació d'habitatge (article 68.1.1a. LIRPF).

Els requisits reglamentaris en relació amb els comptes d'estalvi habitatge són essencialment els següents: el compte ha de ser únic per a cada contribuent; s'ha d'identificar el compte a la declaració de l'impost, consignant entitat, sucursal i número; s'ha d'aplicar a l'adquisició o rehabilitació d'habitatge en el termini de 4 anys a comptar des de l'obertura, i el compte és indisponible per a efectes diferents de la compra o rehabilitació d'habitatge. Tanmateix, cal tenir en compte l'ampliació del termini de comptes d'estalvi-habitatge establert per la DT 10a. RIRPF.

Finalment, l'aplicació d'aquesta deducció requereix que l'import comprovat del patrimoni del contribuent en acabar el període impositiu superi el valor que tenia en la comprovació al començament del període, almenys en la quantitat de les inversions fetes, sense computar els interessos ni les altres despeses de finançament.

També s'exigeix que el patrimoni del subjecte passiu hagi augmentat de valor just com a conseqüència de la inversió en habitatge i no pel simple canvi de valor dels elements que integren el patrimoni del contribuent, ja que el que es pretén és que les inversions en habitatge habitual siguin conseqüència de l'estalvi de l'exercici i no d'una simple modificació en la composició del patrimoni.

La finalitat de la norma és permetre l'aplicació de la deducció únicament per les quantitats invertides en l'adquisició de l'habitatge, que es corresponguin amb renda generada en el període impositiu. De manera que es pretén impedir l'aplicació de la deducció quan la inversió es fa amb estalvi procedent de rendes generades en exercicis anteriors.



Ens trobem, doncs, davant un límit addicional sobre la inversió que es pot beneficiar de la deducció, si bé, a diferència del límit de 9.015 euros ja comentat, en aquest cas el límit no afecta les quantitats satisfetes en concepte d'interessos i despeses de finançament.

Tenint en compte la finalitat ja comentada d'aquesta norma, s'exclou del còmput d'aquest compte els béns que formen part del patrimoni del contribuent tant al final com al començament del període impositiu, ja que la valoració d'aquests béns no ha influït en la renda disponible pel contribuent durant l'exercici.

D'altra banda, també es permet aplicar aquesta deducció quan els contribuents facin obres i instal·lacions d'adequació en l'habitatge (inclosos els elements comuns de l'edifici i els que serveixen de pas necessari entre la finca i la via pública), sempre que les obres i les instal·lacions siguin certificades per l'Administració competent com a necessàries per a l'accessibilitat i la comunicació sensorial que faciliti el desenvolupament digne i adequat de les **persones discapacitades**.

No solament donen dret a l'aplicació de la deducció les obres fetes en l'habitatge (que pot estar ocupat en concepte de propietari, arrendatari, subarrendatari o usufructuari) per raó de la discapacitat del contribuent mateix, sinó també per la del seu cònjuge o parent, en línia directa o col·lateral, consanguínea o per afinitat, fins al tercer grau inclusivament, que convisqui amb ell. La discapacitat, a més, és una circumstància que necessàriament exigeix el canvi d'habitatge quan l'anterior resulta inadequat.

La base màxima d'aquesta deducció, independentment de la prevista amb caràcter general per a l'adquisició o la rehabilitació d'habitatge, és de 12.080 euros anuals.

El percentatge de deducció és del 10%.

Finalment, quan es tracta d'obres de modificació d'elements comuns que serveixen de pas necessari entre la finca i la via pública, i també les necessàries per a l'aplicació de dispositius electrònics per a superar barreres de comunicació sensorial o de promoció de seguretat, els contribuents que siguin copropietaris de l'immoble en el qual estigui situat l'habitatge també es poden aplicar aquesta deducció.

Finalment, l'article 1 del Reial decret llei 6/2010, de 9 d'abril, de mesures per a l'impuls de la recuperació econòmica i l'ocupació, introdueix una DA 29a. a la LIRPF amb la finalitat d'incorporar una nova deducció de manera transitòria per **obres de millora en l'habitatge habitual** fetes des del 14 d'abril de 2010 fins al 31 de desembre de 2012, amb un límit anual de 4.000 euros per contribuent i un màxim total de 12.000 euros per habitatge durant els períodes impositius en els quals escaigui aplicar la deducció. Els contribuents amb una base imposable inferior a 33.007 euros poden aplicar el 10% de la deducció sobre la base màxima anual de 4.000 euros, i es redueix progressivament a mesura que augmenta la base imposable fins a un màxim de 53.007,20 euros.

Cal tenir en compte que aquesta deducció prevista en la DA 29a. LIRPF ha estat ampliada, segons la redacció donada pel Reial decret llei 5/2011, de 29 d'abril, de mesures per a la regularització i el control de l'ocupació submergida i per al foment de la rehabilitació d'habitatges.

Els contribuents la base imposable dels quals sigui inferior a 71.007,20 euros anuals es poden deduir el 20% de les quantitats satisfetes des de l'entrada en vigor del Reial decret llei 5/2011 (7 de maig de 2011) fins al 31 de desembre de 2012 per les obres fetes durant aquest període en qualsevol habitatge de la seva propietat o a l'edifici on sigui l'habitatge, sempre que tinguin per objecte la millora de l'eficiència energètica, la higiene, la salut i la protecció del medi ambient, la utilització d'energies renovables, la seguretat

i l'estanqueïtat, i en particular la substitució de les instal·lacions d'electricitat, aigua, gas o altres subministraments, o afavoreixin l'accessibilitat a l'edifici o als habitatges.

No donen dret a practicar aquesta deducció les obres que es facin en habitatges afectes a una activitat econòmica, places de garatge, jardins, parcs, piscines i instal·lacions esportives i altres elements anàlegs.

La base màxima anual d'aquesta deducció és: a) quan la base imposable sigui igual o inferior a 53.007,20 euros anuals: 6.750 euros anuals; b) quan la base imposable estigui compresa entre 53.007,20 i 71.007,20 euros anuals: 6.750 euros menys el resultat de multiplicar per 0,375 la diferència entre la base imposable i 53.007,20 euros anuals.

Les quantitats satisfetes en l'exercici no deduïdes perquè excedeixen la base màxima anual de deducció es poden deduir, amb el mateix límit, en els quatre exercicis següents.

En cap cas, la base acumulada de la deducció corresponent als períodes impositius en què aquesta sigui aplicable no pot excedir els 20.000 euros per habitatge. Quan hi hagi diversos propietaris amb dret a practicar la deducció respecte d'un mateix habitatge, el límit esmentat de 20.000 euros s'ha de distribuir entre els copropietaris en funció del percentatge de propietat en l'immoble respectiu.

No donen dret a l'aplicació d'aquesta deducció les quantitats satisfetes per les quals el contribuïent practiqui la deducció per inversió en habitatge habitual al qual es refereix l'article 68.1 LIRPF.

Com ja s'ha assenyalat anteriorment, la Llei 16/2012, de 27 de desembre, **suprimeix la deducció per inversió en habitatge habitual** previst en l'article 68.1 LIRPF. No obstant això, s'estableix en la DT 18a. LIRPF un règim transitori de deducció per inversió en habitatge habitual.

#### **Règim transitori de deducció per inversió en habitatge habitual**

La Llei 16/2012, de 27 de desembre, estableix un règim transitori de deducció per inversió en habitatge habitual en virtut del qual es podran continuar practicant la deducció els contribuïents següents:

- a) Els contribuïents que hagin adquirit l'habitatge habitual o satisfet quantitats per a construir-lo abans de l'1 de gener de 2013.
- b) Els contribuïents que hagin satisfet quantitats per obres de rehabilitació o ampliació de l'habitatge habitual amb anterioritat a l'1 de gener de 2013, sempre que aquestes obres estiguin acabades abans d'1 de gener de 2017.
- c) Els contribuïents que hagin satisfet quantitats per a la realització d'obres i instal·lacions d'adequació de l'habitatge habitual de les persones amb discapacitat amb anterioritat a l'1 de gener de 2013, sempre que aquestes obres o instal·lacions estiguin concloses abans de l'1 de gener de 2017.

En tot cas, per poder aplicar el règim transitori de deducció s'exigeix que els contribuïents hagin aplicat la deducció per aquest habitatge el 2012 o en anys anteriors, tret que no l'hagin pogut aplicar encara perquè l'import que hi han invertit no hagi superat l'import exempt per reinversió o les bases efectives de deducció d'habitatges anteriors.

Els contribuïents que hagin dipositat quantitats en un compte habitatge abans de l'1 de gener de 2013:

- a) No poden aplicar a partir de l'1 de gener de 2013 el règim transitori de la deducció per habitatge.
- b) No perden les deduccions practicades en exercicis anteriors, que continuen vinculades al compliment de tots els requisits dels comptes habitatge vigents en el moment en què es van practicar aquestes deduccions per a consolidar-se.
- c) Poden optar per regularitzar les deduccions en la declaració de 2012 sense interessos de demora. Si no utilitzen aquesta opció i posteriorment incompleixen algun dels requisits, han de regularitzar pel procediment ordinari amb interessos de demora.

## b) Deduccions per activitats econòmiques

Juntament amb l'anterior deducció per adquisició d'habitatge, hem d'esmentar, en segon lloc, les deduccions per **activitats econòmiques** (aplicables en l'IRPF als contribuents que exerceixen activitats econòmiques), que són els incentius i els estímuls a la inversió empresarial establerts en la normativa de l'impost de societats, amb els mateixos percentatges i límits de deducció, amb excepció de la deducció per reinversió de beneficis extraordinaris prevista en l'article 42 TRLIS.

Per regla general, tot subjecte passiu de l'IRPF que exerceix una activitat econòmica es pot beneficiar dels incentius i dels estímuls a la inversió previstos en els articles 35 a 43 TRLIS. Això significa que, per garantir la neutralitat de l'ordenament tributari enfront de la forma jurídica triada pel titular de l'activitat econòmica, l'empresari individual gaudeix de les mateixes deduccions en la quota íntegra de l'IRPF que aquelles deduccions a les quals té dret l'empresari societari en la quota íntegra de l'impost de societats.

### Aquesta regla està sotmesa a dues importants excepcions:

En primer lloc, els subjectes passius de l'IRPF no es poden acollir a la deducció per reinversió de beneficis extraordinaris regulada en l'article 42 TRLIS. La raó és que aquest precepte preveu una deducció que pretén establir un tractament paritari al gravamen aplicable a les rendes extraordinàries generades en el desenvolupament d'una activitat econòmica, amb independència que qui les obtingui sigui un contribuent de l'IRPF o un subjecte passiu de l'impost de societats. Així, la deducció prevista en l'esmentat article 42 TRLIS per a aquests últims dona lloc al fet que el tipus de gravamen final sigui similar al de les persones físiques.

I, en segon lloc, els incentius regulats en els articles 35 a 43 TRLIS, a excepció de l'incentiu previst en l'article 36, solament són aplicables als contribuents de l'IRPF que es troben en el règim d'estimació objectiva quan així s'estableixi reglamentàriament, tenint en compte les característiques i les obligacions formals d'aquest règim. En qualsevol cas, els contribuents en estimació objectiva poden aplicar les deduccions per al foment de les tecnologies de la informació i de la comunicació previstes en l'article 36 TRLIS.

Les inversions amb dret a deducció són, bàsicament, les següents:

- La deducció per activitats d'investigació, desenvolupament i innovació tecnològica (article 35 TRLIS).
- La deducció per al foment de les tecnologies de la informació i de la comunicació (article 36 TRLIS).
- La deducció per activitats d'exportació (article 37 TRLIS).
- La deducció per inversions en béns d'interès cultural, produccions cinematogràfiques, edició de llibres, sistemes de navegació i localització de vehicles, adaptació de vehicles per a discapacitats i guarderies per a fills de treballadors (article 38 TRLIS).

- Les deduccions per inversions mediambientals (article 39 TRLIS).
- La deducció per despeses de formació professional (article 40 TRLIS).
- La deducció per creació d'ocupació per a treballadors minusvàlids (article 41 TRLIS).
- La deducció per creació d'ocupació. La deducció anterior per contribucions empresarials a sistemes de previsió social es va suprimir amb efectes d'1 de gener de 2011 i actualment l'article 43 TRLIS (redacció que en fa la DF 17a. de la Llei 3/2012, de 6 de juliol) regula aquestes deduccions per creació d'ocupació, aplicables a la contractació de treballadors mitjançant el contracte per un temps indefinit de suport als emprenedors quan el treballador hagi percebut la prestació per desocupació durant, almenys, tres mesos abans de l'inici de la relació laboral i es compleixin altres requisits. En virtut de la mateixa tipologia del contracte, i pel joc de la DT 9a. de la Llei 3/2012, aquest benefici regirà des del 12 de febrer de 2012 fins que la taxa de desocupació se situï per sota del 15% de la població activa.

Les deduccions per aquest concepte tenen un **límit**: no poden superar conjuntament el 35% de la quota íntegra (però es pot incrementar fins al 50% quan l'import de la deducció per R+D i innovació tecnològica i foment de les tecnologies de la informació i les comunicacions excedeixi del 10% de la quota íntegra minorada en les deduccions per a evitar la doble imposició interna i internacional i les bonificacions), encara que les quantitats que no es puguin deduir en l'exercici es poden aplicar, respectant el mateix límit, en les liquidacions dels períodes impositius que concloguin en els 10 anys successius immediats (15 anys per a les deduccions per inversions en R+D i innovació tecnològica i foment de les tecnologies de la informació i les comunicacions), d'acord amb l'article 44 del TRLIS.

A l'efecte de la seva aplicació, els límits de les deduccions per activitats econòmiques es practiquen sobre la quota resultant de minorar la suma de les quotes íntegres estatal i autonòmica en l'import total de les deduccions per inversió en habitatge habitual, previstes en els articles 68.1 i 78 LIRPF, i per inversions i despeses de béns en interès cultural, regulades en l'article 68.5 LIRPF (article 69.2 LIRPF).

D'altra banda, cal destacar que els elements patrimonials afectes a les deduccions han de continuar en funcionament durant 5 anys, o 3 anys si es tracta de béns mobles, o durant la vida útil que tingui si és inferior.

També cal tenir en compte, d'acord amb l'esmentat article 44 TRLIS, que una mateixa inversió no pot determinar l'aplicació de la deducció en més d'un contribuent o entitat.

Finalment, tal com estableix l'article 68.2 LIRPF –com ja s'ha assenyalat–, els contribuents que determinin el seu rendiment net en règim d'estimació objectiva poden aplicar a la declaració les deduccions per al foment de les tecnologies de la informació i les comunicacions previstes en l'article 36 TRLIS. La ba-

se d'aquesta deducció, d'acord amb el text legal, no pot excedir del rendiment net de les activitats econòmiques en règim d'estimació objectiva, computat per a determinar la base imposable.

### c) Deduccions per donatius

El tercer tipus de deduccions són les deduccions per **donatius**, entre les quals hi ha, d'una banda, les que preveu la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge (deducció del 25% de les quantitats donades) i, d'altra banda, el 10% de les quantitats donades a les fundacions reconegudes legalment que retin comptes a l'òrgan de protectorat corresponent, i també a les associacions declarades d'utilitat pública, no compreses en l'esmentat text legal<sup>15</sup>.

<sup>(15)</sup>Article 68.3 LIRPF.

Perquè els donatius, les donacions i les aportacions siguin deduïbles, s'ha de tractar de donacions **irrevocables, pures i simples**, de manera que si, malgrat això, es produeix la revocació per imperatiu legal, és a dir, en algun dels supòsits que preveu el Codi civil, s'imposa al donant el deure ingressar, en el període impositiu en què es produeix la revocació, les quotes corresponents a les deduccions aplicades, a més dels interessos de demora que corresponguin.

D'altra banda, perquè siguin aplicable els incentius fiscals corresponents als donatius, donacions o aportacions que preveu la Llei 49/2002, de 23 de desembre, s'han de fer a favor d'alguna de les entitats següents, determinades per l'article 16 d'aquesta norma:

- Les entitats sense finalitats lucratives a les quals és aplicable el règim fiscal que estableix la mateixa Llei 49/2002 sempre que compleixin determinades condicions regulades en el títol II, es consideren com a tals les fundacions, les associacions declarades d'utilitat pública, les organitzacions no governamentals de desenvolupament a les quals es refereix la Llei 23/1998, de 7 de juliol, de cooperació internacional per al desenvolupament, sempre que tinguin alguna de les formes jurídiques ja esmentades, les delegacions de fundacions estrangeres inscrites en el Registre de Fundacions, les federacions esportives espanyoles, les federacions esportives territorials d'àmbit autonòmic integrades en aquelles federacions, el Comitè Olímpic Espanyol i el Comitè Paralímpic Espanyol i les federacions i associacions de les entitats sense finalitats lucratives de tots els ens esmentats abans.
- L'Estat, les comunitats autònomes i les entitats locals, i també els organismes autònoms de l'Estat i les entitats autònomes de caràcter anàleg de les comunitats autònomes i entitats locals.

- Les universitats públiques i els col·legis majors que hi estan adscrits.
- L'Institut Cervantes, l'Institut Ramon Llull i les altres institucions amb finalitats anàlogues de les comunitats autònomes amb llengua oficial pròpia.

Així mateix, per a les quantitats donades a fundacions o associacions declarades d'utilitat pública que no compleixen els requisits previstos per a l'aplicació del règim fiscal especial de la Llei 49/2002 s'estableix, com ja s'ha dit, en l'apartat *b* de l'article 68.3 LIRPF, una deducció del 10% de les quantitats donades, si bé l'objecte de la donació solament pot ser dinerari.

Referent a això, cal tenir en compte que el règim jurídic de les fundacions està recollit en la Llei 50/2002, de 26 de desembre, de fundacions. Per la seva banda, el règim jurídic de les associacions està recollit en la Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació. Concretament, la regulació de les associacions d'utilitat pública (que són les que atorguen el dret a la deducció) està recollida en els articles 32 i següents de la norma esmentada.

La LIRPF estableix un límit especial per a aquestes deduccions per donatius i les relatives a l'adquisició, despeses de conservació, reparació, restauració, difusió i exposició de béns del patrimoni històric espanyol, del 10% de la base liquidable del contribuent.

Atès que la LIRPF no preveu que les deduccions no aplicades en un exercici per insuficiència de quota es puguin periodificar fins a aconseguir-ne l'efectivitat en un cert termini, aquests crèdits fiscals simplement es perden si l'import invertit excedeix el límit esmentat.

### **Exemple**

**La Sra. Juárez ha obtingut en aquest exercici una base liquidable general de 60.000 euros i una base liquidable de l'estalvi de 30.000 euros. Durant aquest període, ha fet les donacions següents: 10.000 euros a una fundació acollida a la Llei 49/2002; 5.000 euros a l'Església catòlica, i 500 euros a una associació no acollida a la Llei 49/2002.**

Segons estipula l'article 69.1 LIRPF, el límit de base de deducció és el següent:  $10\% \times (60.000 + 30.000) = 9.000$  euros.

Com que el límit de base de deducció és inferior a l'import de les donacions fetes per la Sra. Juárez, no es pot aplicar la deducció per la totalitat, de manera que la contribuent ha de seleccionar les donacions sobre les quals vol aplicar la deducció, i aplicar en primer lloc, fins a cobrir el límit, les que atorguen un percentatge superior de deducció.

Per tant, d'acord amb el que estableix l'article 68.3 LIRPF, s'aplica, en primer lloc, la deducció per la donació a l'Església catòlica:  $25\% \times 5.000 = 1.250$  euros. I, en segon lloc, s'aplica la deducció per la donació a la fundació acollida a la Llei 49/2002:  $25\% \times 4.000 = 1.000$  euros.

Per aplicació del límit de deducció, es perd el dret a aplicar la deducció respecte als 6.000 euros donats a la fundació acollida a la Llei 49/2002 i respecte als 500 euros donats a l'associació no acollida a la Llei 49/2002 (percentatge de deducció del 10%).

Finalment, cal destacar que l'article 23 de la Llei 49/2002 declara exemptes de l'IRPF que grava la renda del donant o aportant els guanys patrimonials i les rendes positives que es posin de manifest per motiu d'aquests guanys. Sí que s'hi integren, no obstant això, les pèrdues i les rendes negatives.

Igualment, es declara exempt de l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys de naturalesa urbana els increments que es posin de manifest en les transmissions de terrenys o en la constitució o transmissió de drets reals de gaudi limitatius del domini per motiu dels donatius, les donacions o les aportacions.

#### d) Deduccions per rendes obtingudes a Ceuta o Melilla

Un quart grup de deduccions és el que es refereix a les **rendes obtingudes a Ceuta o Melilla**. Aquestes deduccions obeeixen a raons ben diverses que s'articulen per la via de bonificar, com a regla, el 50% de la part de quota que correspongui proporcionalment a les rendes obtingudes a Ceuta o Melilla, sia per residents en aquests territoris o per no residents<sup>16</sup>.

<sup>(16)</sup>Article 68.4 LIRPF i article 58 RIRPF.

En relació amb la residència a Ceuta o Melilla, l'article 68.4 LIRPF estableix, en primer lloc, una regla general d'aplicació per als qui, d'acord amb les normes comunes, s'han de considerar residents en cada període impositiu, i en segon lloc, una altra, molt més àmplia, per als qui poden acreditar una residència continuada de 3 anys.

Igualment, es poden deduir de la quota íntegra estatal i autonòmica els contribuents no residents el 50% de la que correspongui a les rendes computades per a determinar les bases liquidables positives que s'hagin obtingut a Ceuta o Melilla.

No obstant això, en aquest últim cas, no es pot aplicar aquesta deducció per les rendes següents: les rendes procedents d'institucions d'inversió col·lectiva, excepte quan tots els seus actius estiguin invertits a Ceuta o Melilla; els rendiments del treball que es derivin de treballs de qualsevol classe fets a Ceuta o Melilla; els guanys patrimonials de béns mobles situats a Ceuta o Melilla, i els rendiments procedents de dipòsits o comptes en tota classe d'institucions financeres situades a Ceuta o Melilla.

Convé tenir present, així mateix, que la deducció de les rendes obtingudes a Ceuta o Melilla no opera únicament en el moment de determinar la quota, sinó també prèviament, en el de fixar els pagaments a compte. Així, la LIRPF en aquest punt redueix amb caràcter general a la meitat el tipus de retenció aplicable, quan es tracta d'aquestes rendes.

Finalment, i en el mateix sentit, l'import dels pagaments fraccionats que han de practicar els contribuents que exerceixen activitats econòmiques es redueixen, igualment, a la meitat, d'acord amb el que preveu l'article 101.11 LIRPF.

#### e) Deduccions per inversió en béns del patrimoni històric i cultural

Constitueixen un cinquè grup les deduccions per actuacions per a la protecció i difusió del patrimoni històric espanyol i de les ciutats, conjunts i béns declarats patrimoni mundial<sup>17</sup>.

<sup>(17)</sup>Article 68.5 LIRPF.

Aquesta deducció comprèn:

- L'adquisició de béns del patrimoni històric espanyol fora del territori espanyol per a introduir-los a Espanya amb determinats requisits.
- Les despeses de conservació, reparació, restauració, difusió i exposició dels béns del contribuent que s'han declarat d'interès cultural conforme a la normativa del patrimoni històric de l'Estat i de les comunitats autònomes.
- I, finalment, la rehabilitació, el manteniment i la reparació d'edificis, i també la millora d'infraestructures de la propietat del contribuent situades en l'entorn que és objecte de protecció.

L'import de la deducció és del 15% de les inversions fetes, sempre que es compleixin certs requisits formals i temporals.

En qualsevol cas, la base d'aquesta deducció i la de donatius de l'apartat 3r. de l'article 68 LIRPF no pot superar, per a cadascuna, el 10% de la base liquidable del contribuent.

La justificació d'aquesta deducció, a part de la intenció del legislador de fomentar aquesta classe d'inversions, es troba en l'ànim de pal·liar en la mesura que sigui possible les oneroses obligacions i limitacions que la llei imposa als propietaris d'aquest tipus de béns, com permetre i facilitar la inspecció dels organismes competents, l'estudi dels investigadors, la visita pública o dipòsit del bé per a exhibir-lo, les importants limitacions urbanístiques de tot tipus, les limitacions a l'exportació, etc.

A més d'aquests beneficis fiscals que es comenten ara, en el sistema tributari vigent se'n preveuen d'altres d'una rellevància especial, com l'exempció en l'impost sobre béns immobles (article 62.2.b del Text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals, aprovat pel Reial decret legislatiu 2/2004, de 5 de març).

Finalment, convé tenir present que, a diferència de la normativa anterior, que indicava expressament que les deduccions per inversions i despeses fetes en béns d'interès cultural solament eren aplicables quan no es podien deduir com a despeses fiscalment admissibles, a l'efecte de determinar el rendiment



net que, si escau, fos procedent, en la regulació vigent introduïda per la Llei 49/2002, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge, no s'estableix cap restricció en aquest sentit.

### Exemple

La Sra. Pérez és propietària d'un immoble inscrit en el Registre General de Béns d'Interès Cultural en el qual té obert un restaurant. En aquest exercici, ha satisfet la quantitat de 10.000 euros per a la conservació i reparació de l'immoble, i s'ha deduït aquestes despeses per a determinar el rendiment net de l'activitat del restaurant. La base liquidable general obtinguda en l'exercici és de 150.000 euros i la base liquidable de l'estalvi de la Sra. Pérez és de 20.000 euros.

Les despeses fetes per a conservar i reparar l'immoble, segons estableix l'article 68.5 LIRPF, donen dret a aplicar la deducció, encara que hagin estat deduïbles fiscalment per a determinar el rendiment net de l'activitat econòmica.

En aquest cas, per tant, la base de la deducció és de 10.000 euros. El límit de base de deducció és de:  $10\% \times (150.000 + 20.000) = 17.000$  euros. Després, la deducció per inversió en béns del patrimoni històric i cultural que es pot aplicar la Sra. Pérez en l'IRPF corresponent a aquest exercici és de:  $15\% \times 10.000 = 1.500$  euros.

### f) Deducció per compte d'estalvi empresa

Un sisè grup de deduccions està constituït pel compte estalvi empresa, amb un règim similar al del **compte d'estalvi habitatge**. La finalitat és construir una societat limitada empresa, en el termini de quatre anys des de l'obertura del compte. L'import de la base màxima anual de deducció és de 9.000 euros i el tipus de deducció és del 15%<sup>18</sup>.

<sup>(18)</sup> Article 68.6 LIRPF.

Per tant, ens trobem davant una deducció que té per objecte l'estalvi que es materialitza en un compte d'estalvi empresa, el saldo del qual s'ha d'invertir en el termini de 4 anys en la constitució d'una societat nova empresa.

La base d'aquesta deducció la constitueixen les quantitats dipositades en cada període impositiu fins a la data de la subscripció de les participacions de la societat nova empresa.

Tal com succeeix amb els comptes d'estalvi habitatge, el compte d'estalvi empresa no és una altra cosa que un compte ordinari obert en una entitat financera que el contribuent afecta a una finalitat específica, a saber, la constitució d'una societat nova empresa. Per tant, no es tracta d'un compte que per les característiques intrínseques que té es diferenciï de qualsevol altre compte bancari, de manera que el contribuent pot utilitzar com a compte d'estalvi empresa qualsevol dipòsit bancari.

D'altra banda, cal tenir present que l'aplicació de la deducció exigeix que el contribuent destini el saldo del compte d'estalvi empresa a la subscripció com a soci fundador de les participacions d'una societat nova empresa.

El concepte de nova empresa està regulat en els articles 130 i següents de la Llei 2/1995, de 23 de març, de societats de responsabilitat limitada. Es tracta d'una nova figura societària que ha estat introduïda mitjançant la Llei 7/2003, d'1 d'abril, de la societat limitada nova empresa. Aquesta reforma s'emmarca en el projecte Nova empresa, que té per objecte estimular la creació de noves empreses, especialment les de dimensió mitjana i petita.

Entre les característiques més importants d'aquest tipus de societats es poden esmentar les següents: en la denominació d'aquestes societats ha de figurar la indicació *societat limitada nova empresa* o l'abreviatura corresponent; la societat pot tenir com a objecte social pràcticament qualsevol tipus d'activitat excepte aquelles per les quals s'exigeix forma de societat anònima o aquelles l'exercici de les quals implica objecte únic i exclusiu o aquelles a les quals resulta aplicables el règim de les societats patrimonials; el capital social d'aquestes societats no pot ser inferior a 3.012 euros ni superior a 120.202 euros; solament en poden ser socis les persones físiques; en el moment de la constitució el nombre de socis no pot ser superior a 5, i la transmissió voluntària de participacions per actes *inter vivos* solament es pot fer a favor de persones físiques.

### g) Deducció per lloguer de l'habitatge habitual

Una setena classe de deducció és la relativa al **lloguer de l'habitatge habitual**, introduïda per la Llei 51/2007, de 26 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per al 2008<sup>19</sup>.

<sup>(19)</sup>Article 68.7 LIRPF.

D'acord amb la redacció a aquesta deducció que dona la Llei 39/2010, de 22 de desembre, aplicable des de l'1 de gener de 2011, els contribuents amb una base imposable inferior a 24.107 euros anuals es poden deduir el 10,05% de les quantitats satisfetes en el període impositiu pel lloguer del seu habitatge habitual.

La base màxima d'aquesta deducció és de 9.040 euros anuals, quan la base imposable és igual o inferior a 17.707,20 euros anuals; quan la base imposable està compresa entre 17.707,20 i 24.107,20 euros anuals, 9.040 euros menys el resultat de multiplicar per 1,4125 la diferència entre la base imposable i 17.707,20 euros anuals.

#### **Exemple**

**La Sra. Martínez ha satisfet en aquest exercici la quantitat de 7.000 euros en concepte de lloguer de l'habitatge habitual. La suma de les bases imposables general i de l'estalvi ascendeix a 20.000 euros.**

Tal com indica l'article 68.7 LIRPF, el límit de la base de la deducció és de:  $9.040 - [1,4125 \times (20.000 - 17.707,20)] = 3.238,58$  euros.

Així, doncs, la deducció per lloguer de l'habitatge habitual que es pot aplicar la Sra. Martínez en l'IRPF d'aquest exercici és el següent:  $10,05\% \times 3.238,58 = 325,48$  euros.

### 3. Gravamen autonòmic

Per a fer efectiva la cessió parcial de l'IRPF a les comunitats autònomes i possibilitar així que puguin exercir les competències normatives per a regular, entre altres aspectes, l'escala o tarifa, es va fraccionar l'escala general en dos trams, estatal i autonòmic. Originàriament, eren del 85% i del 15% respectivament (Llei 14/1996, de 30 de desembre), després, van ser del 67% i del 33% (Llei 21/2001, de 27 de desembre) i, en l'actualitat, són del 50% i 50% (Llei 22/2009, de 18 de desembre), i en la LIRPF donen lloc al que es denomina **gravamen autonòmic**, que, en realitat, no és més que un dels sumands que integren la quota líquida de l'IRPF.

Els contribuents per l'IRPF queden sotmesos al gravamen autonòmic en funció de la **residència habitual al territori d'una comunitat autònoma**, que es fixa en relació amb la permanència en aquest territori durant el màxim nombre de dies dins del període impositiu, però aquesta permanència es presumeix, excepte prova en sentit contrari, al territori on té l'habitatge habitual.

Quan no sigui possible acreditar la permanència d'un contribuent, la seva residència al territori d'una comunitat s'ha de fixar atenent al seu centre principal d'ingressos, que s'estableix en funció del lloc on obtingui la major part de la base imposable, segons els diferents components de la renda, partint dels components<sup>20</sup> següents:

<sup>(20)</sup>Article 72.1.2n. LIRPF.

- a) Rendiments del treball, que s'entenen obtinguts on radica el centre de treball respectiu, si n'hi ha.
- b) Rendiments del capital immobiliari i guanys patrimonials derivats de béns immobles, que s'entenen obtinguts en el lloc en el qual radiquen aquests béns.
- c) Rendiments derivats d'activitats econòmiques, tant si són empresarials com professionals, que s'entenen obtinguts on radica el centre de gestió de cadascuna d'aquestes activitats.

En cas de tributació conjunta d'una unitat familiar, amb membres residents en diverses comunitats autònomes, s'até a la residència habitual del membre de la unitat familiar amb més base liquidable, d'acord amb les regles d'individualització de l'impost, la qual cosa obliga a determinar, amb caràcter previ, les bases liquidables individualment, i s'aplica la normativa autonòmica de la comunitat del membre amb més base liquidable i se cedeix aquest rendiment solament a aquesta comunitat autònoma.

I, en últim terme, si no ha estat possible acreditar la residència en una comunitat autònoma per cap dels mètodes anteriors, s'ha de tenir en compte l'última residència declarada als efectes de l'IRPF.

A les regles de subjecció al gravamen autonòmic s'hi sumen algunes altres regles que tendeixen a **limitar el canvi de residència entre comunitats autònomes** que pugui produir una tributació efectiva més petita per l'impost, les quals priven d'efectes fiscals els canvis de residència produïts en determinats supòsits. Aquestes regles han estat polèmiques perquè es considera que en alguns casos poden restringir indegudament el dret fonamental a la lliure elecció de residència que proclama l'article 19 de la CE.

A aquests efectes, es presumeix, tret que la nova residència es perllongui de manera continuada durant almenys 3 anys, que no hi ha hagut canvi, en relació amb el rendiment cedit de l'IRPF, quan concorrin les circumstàncies<sup>21</sup> següents:

(21) Article 72.3 LIRPF.

a) Que en l'any en el qual es produeix el canvi de residència o en el següent, la base imposable de l'impost sobre la renda de les persones físiques és superior, almenys, en un 50% a la de l'any anterior al canvi. En cas de tributació conjunta, es determina d'acord amb les normes d'individualització.

b) Que en l'any en el qual es produeix la situació a la qual es refereix la lletra anterior, la seva tributació efectiva per l'impost sobre la renda de les persones físiques és inferior a la que hauria correspost d'acord amb la normativa aplicable en la comunitat autònoma en la qual residia abans del canvi.

c) Que en l'any següent a aquell en el qual es produeix la situació a la qual es refereix la lletra *a* anterior, o en el següent, torna a tenir la residència habitual al territori de la comunitat autònoma en la qual va residir abans del canvi.

Finalment, els apartats 4 i 5 de l'esmentat article 72 LIRPF preveuen dues regles especials. L'apartat 4 es refereix a les persones físiques residents en territori espanyol que no s'estan en aquest territori més de 183 dies durant l'any natural. Aquestes persones es consideren residents al territori de la comunitat autònoma en la qual radica el nucli principal o la base de les seves activitats o dels seus interessos econòmics.

D'altra banda, l'apartat 5 d'aquest precepte s'ocupa de les persones físiques residents en territori espanyol per aplicació de la presumpció prevista en l'últim paràgraf de l'article 9.1.b LIRPF. Aquest precepte presumeix, llevat de prova en contra, que el contribuïent té la residència habitual al territori espanyol quan, d'acord amb els criteris que enumera el precepte per a ser resident a Espanya, resideixen habitualment al nostre país el cònjuge no separat legalment i els

fills menors d'edat que depenguin d'aquell. En aquests casos, el contribuïent es considera resident al territori de la comunitat autònoma en la qual resideixen habitualment aquells.

### 3.1. Escala i quota íntegra autonòmiques

Per a quantificar aquest gravamen, s'apliquen les normes generals del tribut relatives a la determinació de les dues bases imposables i les dues bases liquidables (general i de l'estalvi), a les quals després s'apliquen les escales establertes per les comunitats autònomes i el tipus de gravamen de l'estalvi.

Així doncs, la **quota íntegra autonòmica** és la suma de la quota determinada per l'aplicació de l'escala autonòmica a la part de la base liquidable general que excedeix de l'import del mínim personal i familiar i de la resultant d'aplicar el tipus de gravamen de l'estalvi, en la part que no correspon, si escau, amb el mínim personal i familiar<sup>22</sup>.

<sup>(22)</sup>Article 73 LIRPF.

A aquests efectes, a la base liquidable general s'hi apliquen els tipus de gravamen continguts en l'**escala autonòmica**.

La quantia resultant es minora en l'import derivat d'aplicar a la base liquidable general corresponent al **mínim personal i familiar** aquesta escala autonòmica<sup>23</sup>. Com ja s'ha comentat, aquests mínims personal i familiar estan regulats en els articles 57 a 60 LIRPF, incrementats o disminuïts a l'efecte de calcular el gravamen autonòmic en els imports aprovats per les comunitats autònomes.

<sup>(23)</sup>Article 74 LIRPF.

A més, els contribuïents que satisfan **anualitats per aliments als seus fills** per decisió judicial, quan l'import d'aquelles són inferior a la base liquidable general, han d'aplicar l'escala autonòmica separatament a l'import de les anualitats per aliments i a la resta de la base liquidable general. La quantia total resultant es minora en l'import derivat d'aplicar aquesta escala autonòmica a la part de la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar que resulta dels increments o les disminucions aprovats, si escau, per la comunitat autònoma, incrementat en 1.600 euros anuals, sense que pugui resultar negativa com a conseqüència d'aquesta minoració<sup>24</sup>.

<sup>(24)</sup>Article 75 LIRPF.

En relació amb les **escales autonòmiques**, impliquen una participació de les comunitats autònomes en la recaptació del 33%, fins al 2009, i del 50%, a partir del 2010.

La DT 15a. de la LIRPF, en la redacció que dóna l'apartat 15 de la DF 2a. de la Llei 22/2009, de 18 de desembre, estableix que "en cas que la comunitat autònoma no hagi aprovat l'escala autonòmica abans de la data de meritació de l'impost corresponent al període impositiu 2010, el contribuïent ha de calcular el gravamen autonòmic d'aquest període impositiu aplicant l'escala següent":

Base liquidable Fins a euros	Quota íntegra Euros	Resta base liquidable Fins a euros	Tipus aplicable Percentatge
0	0	17.707,20	12
17.707,20	2.124,86	15.300,00	14
33.007,20	4.266,86	20.400,00	18,5
53.407,20	8.040,86	En endavant	21,5

Aquesta mateixa escala és aplicable als contribuïents residents a Ceuta i a Melilla, per mandat de la DA 32a. LIRPF, introduïda per la Llei 2/2011, de 4 de març.

Per la seva banda, fins al 31 de desembre de 2009, el tipus de gravamen de l'estalvi és del 6,9% i no es pot modificar per llei autonòmica.

A partir de l'1 de gener de 2010, el **tipus de gravamen de l'estalvi** per a determinar la quota íntegra autonòmica és el següent:

Part de la base liquidable Euros	Tipus aplicable Percentatge
Fins a 6.000 euros	9,5
Des de 6.000,01 euros en endavant	10,5

### 3.2. Deduccions i quota líquida autonòmica

Sobre la quota íntegra determinada d'aquesta manera, per a calcular la quota líquida autonòmica, cal deduir una sèrie de conceptes<sup>25</sup>.

<sup>(25)</sup>Article 77 LIRPF.

D'una banda, el **tram autonòmic de la deducció per inversió en habitatge** habitual previst en l'article 78 LIRPF i el 33% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2 a 6 de l'article 68 LIRPF, fins al 31 de desembre de 2009; a partir de l'1 de gener de 2010, aquest percentatge passa a ser del 50% de l'import total de les deduccions previstes en els apartats 2 a 7 de l'article 68 LIRPF, com ja s'ha comentat.

D'altra banda, l'import de les **deduccions autonòmiques que hagin aprovat les comunitats autònomes**, en l'exercici de les seves competències normatives, fent ús de l'habilitació que conté la Llei 22/2009, de 18 de desembre, i que, sense que mai puguin donar un resultat negatiu, poden ser personals, familiars, per inversions no empresarials i per aplicació de renda.

D'acord amb l'article 78 LIRPE, també les comunitats autònomes poden aprovar el tram autonòmic o complementari de la deducció per inversió en habitatge habitual (en cas contrari, s'aplica, amb caràcter general, el percentatge de 4,95% i quan es tracta d'obres d'adequació de l'habitatge habitual per a persones amb discapacitat, el percentatge és del 6,6%, fins al 31 de desembre de 2009; a partir de l'1 de gener de 2010, aquests percentatges són del 7,5% i del 10%, respectivament).

Des de l'exercici de 1998, les comunitats autònomes han aplicat deduccions autonòmiques per diferents conceptes (quantitats satisfetes per l'adquisició d'habitatge habitual, donatius, naixements de fills, persones grans, discapacitat, etc.).

Una recopilació completa i actualitzada d'aquestes disposicions es pot consultar en el web de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària.

## 4. Quota diferencial

La suma de les quotes líquides estatal i autonòmica dóna lloc a la quota líquida total de l'impost, que s'ha de minorar en l'import de tot un seguit de conceptes per a determinar la **quota diferencial**, que és l'import que ha d'ingressar el contribuent o, si escau, que l'Administració<sup>26</sup> ha de retornar d'ofici.

<sup>(26)</sup>Article 79 LIRPF.

### a) Deducció per doble imposició

Quant a les deduccions aplicables per a determinar la quota líquida total de l'impost, un primer ajust obeeix a la correcció de la doble imposició que es produeix quan un contribuent per l'IRPF integra a la base imposable rendes de font estrangera, que normalment han d'haver tributat per un impost semblat a l'estat d'origen.

Al costat d'aquesta deducció, la Llei 40/1998 preveia la deducció per doble imposició de dividendes, que en la Llei 35/2006 ha desaparegut pel nou tractament fiscal que reben els dividendes en l'impost.

Per aquest motiu, es recull una deducció per **doble imposició internacional** que possibilita que el contribuent dedueixi de la quota líquida la quantitat més petita de les següents: l'import efectiu que ha satisfet a l'estranger per un gravamen anàleg, i el resultat d'aplicar el tipus mitjà de gravamen a la base liquidable gravada a l'estranger<sup>27</sup>.

<sup>(27)</sup>Article 80 LIRPF.

A aquests efectes, el tipus mitjà de gravamen és el resultat de multiplicar per cent el quocient obtingut en dividir la quota líquida total per la base liquidable, diferenciant les rendes que s'integren en la renda general i en la de l'estalvi de la base imposable.

Per a aplicar aquesta deducció, per tant, s'estableixen dues condicions: la primera, que l'impost estranger satisfet deduïble ha de ser similar a l'IRPF o a l'IRNR espanyols; i la segona, que la deducció no pot superar el que es pagaria per l'impost espanyol sobre el mateix import de renda.

De qualsevol manera, és important analitzar la classe de rendes obtingudes a l'estranger, perquè, en funció de si s'integren a la renda general o a la de l'estalvi, s'hi aplica un tipus de gravamen o un altre. Així mateix, cal tenir present que el tipus mitjà de gravamen no s'aplica a les rendes de l'estranger, sinó a la part de la base liquidable que s'hi ha obtingut. De manera que, per a



determinar aquesta quantitat, cal minorar aquestes rendes en la part proporcional que els correspongui dels mínims personal i familiar i de les reduccions aplicades sobre la base imposable.

Igualment, convé tenir en compte que aquesta deducció s'aplica sempre que no hi hagi conveni per a evitar la doble imposició amb el país en el qual s'obtenen les rendes, ja que en cas que n'hi hagi cal tenir present el mètode triat per a pal·liar la doble imposició.

Aquest mètode pot consistir en l'exempció íntegra (eximeix les rendes procedents de l'estranger i no les té en compte a cap efecte), en l'exempció amb progressivitat (eximeix les rendes procedents de l'estranger, però les té en compte a l'efecte de calcular el tipus mitjà de gravamen que després s'aplica solament a les rendes no exemptes) o en la imputació integral (sotmet a gravamen la renda total, incloses les procedents de l'estranger, i dedueix els impostos que s'hi han pagat sense cap limitació).

En segon lloc, cal aplicar la deducció per **doble imposició internacional de dividends** en el cas de transparència fiscal internacional, que permet minorar la quota líquida del soci d'una entitat subjecta a aquest règim en l'import pagat efectivament a l'estranger (excepte en cas de paradisos fiscals) pels dividends obtinguts corresponents a rendes imputades prèviament al contribuent en règim de transparència fiscal internacional.

Aquesta deducció no pot excedir de la quota íntegra que correspondria pagar a Espanya per la renda positiva imputada a la base imposable. Per tant, de la quota líquida es dedueix la quantitat més petita de les dues següents: l'impost o gravamen efectivament satisfet a l'estranger per raó de la distribució dels dividends o participacions en beneficis, en la part que correspongui a la renda positiva inclosa a la base imposable; o la quota íntegra que correspondria pagar a Espanya per la renda positiva imputada a la base imposable general<sup>28</sup>.

<sup>(28)</sup>Article 91.8 LIRPF.

També són deduïbles de la quota líquida del contribuent al qual s'han imputat rendes per la **cessió de drets d'imatge** (per raons estrictament tècniques: evitar la doble imposició) l'IRPF o l'IS, si escau, l'impost o impostos de naturalesa anàloga als anteriors satisfets a l'estranger per la persona o entitat primera cessionària, corresponent a la part de la renda derivada de la quantitat que ha hagut d'imputar a la seva base imposable. També són deduïbles aquests mateixos impostos quan la persona física contribuent ja els ha satisfet com a contraprestació per la primera cessió del dret o l'explotació de la seva imatge<sup>29</sup>.

<sup>(29)</sup>Article 92.4 LIRPF.

#### b) Deducció per obtenció de rendiments del treball o d'activitats econòmiques

Fins al 31 de desembre de 2009, cal aplicar la deducció per obtenció de rendiments del treball o d'activitats econòmiques de 400 euros anuals<sup>30</sup>.

<sup>(30)</sup>Article 80.bis LIRPF.

Aquesta deducció ha estat introduïda pel Reial decret llei 2/2008, de 21 d'abril, de mesures d'impuls a l'activitat econòmica.

A partir de l'1 de gener de 2010, d'acord amb el que disposa l'article 70 de la Llei 26/2009, de 23 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per al 2010, es modifica l'apartat 1 de l'article 80.bis LIRPF.

Amb la redacció vigent, els contribuents amb una base imposable inferior a 12.000 euros anuals que obtenen rendiments del treball o rendiments d'activitats econòmiques s'han de deduir la quantia següent:

- Quan la base imposable és igual o inferior a 8.000 euros anuals: 400 euros anuals.
- Quan la base imposable està compresa entre 8.000,01 i 12.000 euros anuals: 400 euros menys el resultat de multiplicar per 0,1 la diferència entre la base imposable i 8.000 euros anuals.

La Llei 26/2009, de 23 de desembre, en el preàmbul, justifica de la manera següent la modificació assenyalada: "en l'impost sobre la renda de les persones físiques se suprimeix la deducció de fins a 400 euros per obtenció de rendiments del treball o d'activitats econòmiques, ja que les raons que van justificar-ne la implantació el 2008, com a mecanisme d'ajuda a les famílies per a proporcionar-los una renda disponible més gran, per a fer front a una situació caracteritzada per elevades taxes de l'euríbor i de la inflació, així com pels efectes d'un preu molt alt del petroli, han desaparegut".

Solament tenen dret a aplicar aquesta deducció els contribuents que obtenen rendiments del treball o rendiments d'activitats econòmiques, i l'import de la deducció no pot excedir del resultant d'aplicar el tipus mitjà de gravamen a la suma dels rendiments nets del treball i d'activitats econòmiques minorats, respectivament, per les reduccions dels articles 20 i 32 LIRPF (si bé no es computen els rendiments del treball o d'activitats econòmiques obtinguts a l'estranger sempre que per l'aplicació de la reducció de l'article 80 LIRPF no hagin tributat efectivament en l'impost).

### c) Deducció per maternitat

La deducció per **maternitat** és aplicable per a les dones amb fills de menys de tres anys que fan una activitat per compte propi o aliè i que estan donades d'alta en el règim de la Seguretat Social. La quantia de la deducció és de 1.200 euros per cada fill de menys de 3 anys, però es calcula d'una manera proporcional al nombre de mesos en els quals es compleixen aquests requisits, i es pot sol·licitar a l'Agència Tributària per endavant mensualment<sup>31</sup>.

<sup>(31)</sup> Article 81 LIRPF.

En relació amb la regulació d'aquesta deducció per maternitat, cal subratllar, encara que sembli una obvietat, que en gaudeixen les dones. No obstant això, en cas de defunció de la mare o quan la guarda o custòdia s'atribueix de manera exclusiva al pare o, si escau, a un tutor, sempre que compleixi tots els requisits, aquest té dret a la pràctica de la deducció pendent.

Així mateix, per a aplicar la deducció per maternitat cal, com ja s'ha dit, tenir fills de menys de 3 anys amb dret a l'aplicació del mínim per descendents previst en l'article 58 LIRPF. Per tant, el fill ha de conviure amb la mare i no ha d'obtenir rendes, excloses les exemptes, superiors a 8.000 euros. En relació amb el requisit de la convivència, cal assenyalar que no és necessari que es produeixi durant tot el període impositiu, ja que és possible que es limiti a una part d'aquest període, cas en què es produeix el prorrateig corresponent.

D'altra banda, en els supòsits d'adopció o acolliment, la deducció es pot practicar amb independència de l'edat del menor, durant els 3 anys següent a la data de la inscripció en el Registre Civil; quan la inscripció no és necessària, es té dret a la deducció durant els 3 anys posteriors a la data de la resolució judicial o administrativa que la declara. I, finalment, quan té lloc l'adopció d'un menor que havia estat abans en règim d'acolliment o es produeix un canvi en la situació d'aquest acolliment, la deducció per maternitat es practica durant el temps que resta fins a esgotar el termini de 3 anys, d'acord amb el que preveu l'article 60.3 RIRPF.

El reglament també preveu que en el supòsit de diversos contribuents amb dret a la deducció respecte al mateix acollit o tutelat, aquesta deducció es prorrateja en parts iguals<sup>32</sup>.

<sup>(32)</sup>Article 60.4 RIRPF.

El segon requisit per a la pràctica d'aquesta deducció per maternitat, com s'ha vist, és que la mare ha de fer una activitat per compte propi o aliè per la qual està donada d'alta en el règim corresponent de la Seguretat Social o mutualitat. Aquest requisit es compleix encara que la dona es trobi en situació de baixa per maternitat, ja que això no implica deixar de desenvolupar una activitat per compte propi o aliè.

Finalment, en relació amb la quantia de la deducció, ja s'ha assenyalat que ascendeix a 1.200 euros anuals per cada fill de menys de 3 anys. Referent a això, cal recalcar que la deducció es calcularà de manera proporcional al nombre de mesos en els quals es compleixen, de manera simultània, els requisits que ja s'han analitzat i que té, com a límit per a cada fill, les cotitzacions i quotes totals a la Seguretat Social o mutualitats reportades en cada període impositiu després del naixement o adopció.

Pel que fa a això, cal tenir en compte que en cas de naixement del fill durant el període impositiu, es computa, a l'efecte del límit de la deducció, el mes en el qual aquest naixement es produeix. No obstant això, quan, durant el període impositiu, el fill fa els 3 anys o es produeix el cessament en la convivència, no es computa el mes en el qual tenen lloc aquestes circumstàncies.

Finalment, a l'efecte de calcular aquest límit, es tenen en compte els imports íntegres de les cotitzacions i les quotes, és a dir, sense prendre en consideració les bonificacions que puguin correspondre i entenent per *cotització* la suma del que s'ha cotitzat tant a compte del treballador com de l'ocupador.

### **Exemple**

**La Sra. López és una treballadora per compte d'altri que al començament d'aquest exercici té dos fills, d'1 i 2 anys, respectivament. El segon, no obstant això, fa els 3 anys al mes d'octubre d'aquest exercici. A més, al mes de juliol ha nascut un tercer fill. Cap dels fills no obté rendes i tots conviuen amb la Sra. López.**

**Les cotitzacions mensuals de la Sra. López a la Seguretat Social del gener al desembre són les següents: 180 euros, 140 euros, 110 euros, 160 euros, 80 euros, 170 euros, 90 euros, 80 euros, 70 euros, 70 euros, 80 euros i 100 euros.**

Respecte a la deducció pel fill de la Sra. López que neix al mes de juliol d'aquest exercici, en principi, es pot deduir 600 euros, que és el resultat de prorratejar la quantia de 1.200 euros entre el nombre de mesos en els quals es compleixen els requisits, inclòs el mes del naixement ( $1.200 \times 6/12$ ). No obstant això, la suma de les cotitzacions fetes en aquest període, del juliol al desembre, ascendeixen únicament a 490 euros, que és la quantia de la deducció.

En relació amb la deducció pel fill que fa els 3 anys en aquest període, la deducció, prorratejant l'import de 1.200 euros entre el nombre de mesos en els quals es compleixen els requisits, excloent el mes en el qual fa els 3 anys, ascendeix a 900 euros ( $1.200 \times 9/12$ ). Aquesta quantitat no supera la suma de les cotitzacions fetes des del gener fins al setembre, que ascendeix a 1.080 euros, per la qual cosa la deducció de 900 euros és totalment aplicable.

Finalment, la deducció pel fill de la Sra. López d'1 any d'edat ascendeix a 1.200 euros, ja que es compleixen els requisits durant tot el període i la suma total de cotitzacions, que ascendeix a 1.330 euros, supera aquest import.

### **d) Deducció per naixement o adopció**

L'article 81.bis preveu una deducció per **naixement o adopció**, introduïda per la DF 1a. de la Llei 35/2007, de 15 de novembre.

Aquesta deducció se suprimeix a partir de l'1 de gener de 2011, per mitjà del Reial decret llei 8/2010, de 20 de maig.

La prestació per naixement o adopció de fills complementa les prestacions socials de protecció de la família (com les prestacions econòmiques per fill o menor acollit a càrrec, la quantia de la qual està en funció de l'edat i les circumstàncies dels fills) i les mesures fiscals que hi ha en l'IRPF sobre el tema.

La deducció per maternitat i la deducció per naixement o adopció són aplicables, en principi, solament per les dones. És a dir, excepte determinats casos taxats per la llei, no és possible que gaudeixi d'aquestes deduccions el pare ni tampoc es poden prorratejar entre el pare i la mare.

Totes dues deduccions són compatibles i sempre minoren la quota diferencial de l'impost, amb independència que aquesta sigui positiva o negativa (a diferència d'altres deduccions, que no es poden aplicar mai sobre una quota de signe negatiu); de manera que es configuren com una prestació econòmica quan la quota és negativa. A més, en tots dos casos se'n pot sol·licitar l'abonament anticipat i l'import és considerable, si el comparem amb d'altres.

No obstant això, convé posar en relleu que totes dues deduccions tenen una finalitat ben diferenciada. Així, mentre que la deducció per maternitat té per finalitat incentivar la incorporació de la dona al mercat laboral, la deducció per naixement o adopció no té aquesta finalitat. En aquest sentit, l'exposició de motius de l'esmentada Llei 35/2007 assenyala que "mentre que l'última [la deducció per maternitat] busca fomentar la incorporació de la dona al mercat laboral, la primera [la deducció per naixement o adopció] tracta de compensar les despeses ocasionades per la incorporació d'un nou fill a la unitat familiar".

L'aprovació de la prestació per naixement o adopció, com assenyala l'exposició de motius de l'esmentada Llei 35/2007, respon al fet que "el nostre país s'enfronta a unes previsions d'un envelliment important de la població, que han motivat que s'hagin tractat de millorar les condicions de les famílies en les quals es produeixen nous naixements o adopcions, i buscar amb això fer front a llarg termini a aquesta tendència poblacional. Aquesta finalitat ha motivat que s'exigeixi a les persones beneficiàries de la nova prestació una residència efectiva al territori espanyol durant almenys els dos anys anteriors al naixement o l'adopció".

Aquesta prestació consisteix, segons indica l'exposició de motius de la Llei 35/2007, "en un pagament únic la finalitat del qual és compensar en part les despeses més grans que ocasiona el nou ésser, especialment en la primera etapa de la vida".

En particular, la nova prestació per naixement o adopció s'instrumenta per mitjà de dues vies de naturalesa diversa: o bé, amb caràcter general, com a deducció de l'IRPF, regulada en l'article 81.bis LIRPF i aplicable sobre la quota diferencial quan els contribuents són persones que fan una activitat per compte propi o aliè per la qual estan donades d'alta a la Seguretat Social en el moment del naixement o l'adopció, o han percebut en el període impositiu anterior rendiments o guanys de patrimoni, subjectes a retenció o ingrés a compte, o rendiments d'activitats econòmiques pels quals s'han fet els corresponents pagaments fraccionats; o bé, amb caràcter subsidiari, pels qui no compleixen els requisits anteriors i no es poden aplicar aquest benefici fiscal, com a prestació de la Seguretat Social, en la modalitat no contributiva. Totes dues modalitats són incompatibles entre elles, tal com assenyala l'article 81.bis LIRPF.

A més de la naturalesa jurídica diferent d'aquestes vies, una altra diferència que cal destacar entre totes dues és la cobertura financera diferent que tenen. Així, mentre que la deducció fiscal recau en la part estatal de la quota de l'impost sobre la renda de les persones físiques, la prestació no contributiva de la Seguretat Social es finança mitjançant aportacions de l'Estat al pressupost de la Seguretat Social.

D'altra banda, com ja s'ha assenyalat, aquesta nova prestació és compatible amb la deducció per maternitat de l'IRPF, a més de ser compatible amb les prestacions de la Seguretat Social per fill a càrrec o per naixement o adopció de tercer o successius fills, i també amb la prestació corresponent per part o adopció múltiples.

D'acord amb l'article 2.1 de la Llei 35/2007, tenen la consideració de persones beneficiàries d'aquesta nova prestació les següents: en primer lloc, en cas de naixement, la mare, sempre que el naixement s'hagi produït en territori espanyol; ara bé, en els supòsits de defunció de la mare sense haver sol·licitat la prestació o la percepció anticipada de la deducció, n'és beneficiari l'altre progenitor. En segon lloc, quan es tracta d'adopció per persones de diferent sexe, la dona, sempre que l'adopció l'hagi constituïda o reconeguda l'autoritat espanyola competent; ara bé, en els supòsits de defunció de la dona sense haver sol·licitat la prestació o la percepció anticipada de la deducció, n'és beneficiari l'altre adoptant. Si les persones adoptants són persones del mateix sexe, la que totes dues determinin de comú acord, sempre que l'adopció l'hagi constituïda o reconeguda l'autoritat espanyola competent. Si l'adopció la fa una sola persona, aquesta, sempre que l'hagi constituïda o reconeguda l'autoritat espanyola competent.

Per a gaudir de la prestació, l'apartat 2 de l'esmentat article 2 de la Llei 35/2007 exigeix que la persona beneficiària hagi residit de manera legal, efectiva i continuada en territori espanyol durant almenys els dos anys immediatament anteriors al fet del naixement o l'adopció. I l'apartat 3 estableix que en cap cas no és persona beneficiària l'adoptant quan es produeix l'adopció d'un menor la fa una sola persona i subsisteix la pàtria potestat d'un dels progenitors.

Segons l'article 81.bis LIRPF, l'import de la deducció que es practica de la quota diferencial de l'IRPF és de 2.500 euros anuals per cada fill nascut o adoptat en el període impositiu es pot percebre de manera anticipada, aplicant-se amb càrrec al tram estatal de l'impost. Quan la deducció es percep de manera anticipada, no es minora la quota diferencial de l'impost. La sol·licitud de la percepció de manera anticipada d'aquesta deducció es pot fer a partir de la inscripció del descendent en el Registre Civil.

D'altra banda, l'article 81.bis LIRPF preveu que es pot cedir el dret a cobrar la prestació anticipada una vegada li ha estat reconegut aquest dret. A aquests efectes, s'entén que no hi ha transmissió lucrativa a efectes fiscals per aquesta cessió.

La deducció és aplicable quan hi concorre alguna de les dues circumstàncies següents: la primera, que el contribuent fa una activitat per compte propi o aliè per la qual està donat d'alta en el règim corresponent de la Seguretat Social o mutualitat en el moment del naixement o l'adopció. I, la segona, que el contribuent ha obtingut durant el període impositiu anterior rendiments o guanys de patrimoni, subjectes a retenció o ingrés a compte, o rendiments d'activitats econòmiques pels quals s'han fet els pagaments fraccionats corresponents.

Certa doctrina ha comentat que la prestació per naixement o adopció de fills, en la modalitat de deducció, no es comporta com una veritable deducció, d'una banda, perquè cal sol·licitar a l'Agència Tributària el pagament anticipat de la deducció i, d'altra banda, perquè no està limitada a l'import de la quota diferencial, sinó que, si no se n'ha sol·licitat el pagament anticipat, opera com un ingrés a compte, en la mesura en què, d'acord amb la nova redacció que dona a l'article 103 LIRPF la Llei 35/2007, de 15 de novembre, en cas d'insuficiència de quota, no es trasllada la part de la deducció que no s'ha pogut aplicar als exercicis següents, sinó que se'n fa la devolució.

#### Lectura recomanada

R. Falcón y Tella (2007). "La deducción por nacimiento de hijos: ¿un ingreso a cuenta presunto?". *Quincena Fiscal* (núm. 21).

Aquesta prestació, en la modalitat de deducció, es pot instrumentar, per tant, com una percepció anticipada que abona l'Agència Tributària, com una quota més petita a ingressar o fins i tot com una devolució derivada de la normativa del tribut. Davant aquesta situació, certa doctrina considera que la veritable naturalesa d'aquesta figura és la d'una subvenció o ajuda i això tant en la modalitat de prestació a càrrec de la Seguretat Social (que es finança amb les aportacions de l'Estat al pressupost de la Seguretat Social), com en la modalitat de deducció (que es finança, segons l'exposició de motius, amb càrrec a la part estatal de l'IRPF). Com que es tracta d'una despesa, hauria de figurar com a tal als pressupostos, encara que aquesta doctrina critica que, en realitat, el que es pretén amb la doble modalitat de prestació és disfressar, com a IRPF menor, una part àmplia del que realment és una despesa.

En aquest sentit, seguint amb aquesta argumentació, si partim de la idea que en tot cas es tracta d'una subvenció, l'anomenat *pagament anticipat* no és tal, sinó el simple abonament d'una subvenció que ja s'ha reportat, amb la inscripció del descendent en el Registre Civil. En aquest context, la falta de presentació del model de sol·licitud del pagament anticipat s'ha d'entendre com una opció implícita per a aplicar l'import de la subvenció a la qual té dret el contribuent com un ingrés a compte de l'IRPF d'aquest mateix contribuent. Es tracta, per tant, d'una mena d'ingrés a compte presumpte fet pel contribuent. Així s'explica la deducció en la quota i, sobretot, que en cas d'insuficiència de quota es faci una devolució.

Finalment, cal tenir present que l'article 6 del Reial decret llei 8/2010, de 20 de maig, pel qual s'adopten mesures extraordinàries per a la reducció del dèficit públic, suprimeix aquesta deducció per naixement o adopció, amb efectes des de l'1 de gener de 2011.

Referent a això, aquesta mateixa norma estableix que els naixements que s'hagin produït el 2010 i les adopcions que s'hagin constituït en aquest any donen dret en el període impositiu esmentat a la deducció per naixement o adopció regulada en l'article 81.bis LIRPF, sempre que la inscripció en el Registre Civil es faci abans del 31 de gener de 2011 i, en aquest últim cas, es pot sol·licitar igualment abans de la data esmentada la percepció anticipada de la deducció.

#### e) Deducció de pagaments a compte

Per calcular la quota diferencial que ha d'ingressar el contribuent o ha de retornar l'Administració, cal deduir de la quota líquida el conjunt de **pagaments a compte** suportats o fets pel contribuent, és a dir, l'import de les retencions, els ingressos a compte i els pagaments fraccionats, sempre que s'hagin ajustat al que preveuen la LIRPF i les seves normes de desplegament<sup>33</sup>.

<sup>(33)</sup> Article 79.f LIRPF.

#### f) Deducció per supòsits de canvi de residència

En els articles 79.d i 99.8 LIRPF s'estableixen dues deduccions que resulten aplicables en el cas que el contribuent adquireixi la condició de tal com a conseqüència d'un **canvi de residència**. Aquests supòsits es van introduir mitjançant la Llei 6/2000, de 13 de desembre, i van entrar en vigor a partir de l'exercici de 2001.

En primer lloc, per a quantificar la quota diferencial s'han de deduir les retencions i els ingressos a compte de l'IRNR que s'hagin fet al contribuent, sempre que es tracti de pagaments a compte practicats durant el període impositiu en el qual es produeix el canvi de residència. Així, els pagaments a compte de l'IRNR modifiquen la naturalesa que tenen i es converteixen en pagaments a

compte de l'IRPF. Aquesta reformulació de la naturalesa de les retencions i dels ingressos a compte té l'avantatge d'evitar que el contribuïent ha de sol·licitar la devolució d'aquells pagaments, ja que no és subjecte de l'IRNR.

I, en segon lloc, les quotes satisfetes de l'IRNR reportades en l'exercici per canvi de residència també es poden deduir de la quota líquida de l'IRPF. Igualment, en aquest cas es produeix una modificació de la naturalesa d'un tribut com a pagament a compte d'un altre impost. És a dir, havent-se satisfet el tribut pel concepte d'IRNR, resulta que no era procedent pagar-lo, ja que el perceptor de la renda no era subjecte passiu de l'IRNR sinó de l'IRPF.

Per simplificar el procediment, com s'ha comentat, un pagament per un impost es reconverteix en un pagament a compte d'un altre impost. No cal, per tant, iniciar un procediment de devolució d'ingressos indeguts. Així mateix, cal tenir present que la norma és aplicable tant si qui ha satisfet el pagament és el preceptor de la renda com si qui ha pagat és un tercer, generalment, el responsable solidari de l'IRNR pagador de les rendes. En qualsevol cas, solament són deduïbles com a pagament a compte les quanties efectivament satisfetes a favor de la Hisenda pública, i no els imports que, si escau, s'haurien d'haver satisfet.

#### **g) Deducció de les retencions en virtut de la Directiva sobre fiscalitat dels rendiments de l'estalvi**

La Directiva 2003/48/CE, del Consell, de 3 de juny de 2003, sobre **fiscalitat dels rendiments de l'estalvi** estableix un sistema pel qual les administracions tributàries dels estats membres de la Unió Europea disposen d'informació sobre les inversions que fan les persones físiques residents en altres estats membres. Només tres països no transmeten aquesta informació: Àustria, Bèlgica i Luxemburg.

En conseqüència, des del juliol de 2005, una vegada incorporada a l'ordenament intern aquesta directiva comunitària, s'ha establert un mecanisme d'intercanvi d'informació respecte a les rendes de l'estalvi obtingudes per les persones físiques residents en altres estats membres de la Unió Europea amb el propòsit que puguin ser gravades al país de residència del perceptor.

És, doncs, la retenció a compte, practicada pels països esmentats en relació amb els rendiments de l'estalvi, com la retenció que suportin les persones físiques residents al nostre país amb inversions a Suïssa, Mònaco, San Marino, Andorra, Liechtenstein i els territoris dependents o associats al Regne Unit i als Països Baixos, el que es considera com a pagaments a compte de l'IRPF, de manera que aquests territoris han de transferir un percentatge de l'import retingut a l'estat membre de residència del perceptor d'aquests rendiments<sup>34</sup>.

<sup>(34)</sup>Article 99.11 LIRPF.

#### **h) Compensacions**



Hi ha tres tipus de **compensacions** que poden minorar la quota líquida total, després de la deducció per obtenció de rendiments del treball o d'activitats econòmiques a què es refereix l'article 80 bis LIRPF.

En primer lloc, la compensació per **contractes d'assegurança de capital diferit**, prevista en la disposició transitòria 13a.a LIRPF. Es tracta dels contractes d'assegurança de vida de capital diferit que, conforme a la normativa vigent fins a 1998, es consideraven generadors d'alteracions patrimonials i que, quan subscrits abans del 31 de desembre de 1994, havien consolidat un percentatge de reducció per cada any que excedís els dos anys, computats des de la data de pagament de la pima fins al 31 de desembre de 1996. Per tant, es tracta d'una compensació aplicable exclusivament a contractes d'assegurança de vida o invalidesa subscrits abans del 20 de gener de 2006.

En segon lloc, hi ha la compensació per **instruments financers de cessió a tercers de capitals propis**, regulada en la disposició transitòria 13a.b LIRPF. Des del gener de 2007, els rendiments derivats de cessió a tercers de capitals propis formen part de la base imposable de l'estalvi, amb independència del període de generació, però, com que fins al 31 de desembre de 2006, quan el període de generació era superior a dos anys s'aplicava una reducció del 40%, els contribuents que amb la nova normativa resultin perjudicats poden aplicar una compensació fiscal, que es fixa en la Llei de pressupostos generals de l'Estat.

I, finalment, hi ha la compensació per **adquisició de l'habitatge habitual**, establerta en la disposició transitòria 13a.c LIRPF i que consisteix en la possibilitat de percebre una compensació econòmica per part dels contribuents que, havent adquirit un habitatge habitual abans del 20 de gener de 2006 i havent tingut dret a la deducció corresponent en l'IRPF, resulten perjudicats com a conseqüència de la supressió dels percentatges de deducció incrementats, conforme a la nova normativa de l'IRPF aplicable des de l'any 2007.

Aquesta compensació es concreta en la Llei de pressupostos generals de l'Estat i la seva quantia és la suma dels imports corresponents a la part estatal i al tram autonòmic d'aquesta deducció calculada d'acord amb el següent: l'import corresponent a la part estatal és la diferència entre l'import de l'incentiu teòric que hauria correspost, segons la normativa anterior, i la deducció prevista en la normativa actual. Per la seva banda, l'import corresponent al tram autonòmic és la diferència entre l'import de l'incentiu teòric que hauria correspost, segons la normativa anterior, i el tram autonòmic de deducció previst en la normativa vigent.

L'article 25.1 del RDL 20/2012, de 13 de juliol, ha suprimit la lletra *c* de la DT 13a. LIRPF, per la qual cosa la compensació per adquisició de l'habitatge habitual queda derogada. El seu règim per al període impositiu 2011 va ser establert per la DT 4a. de la Llei 2/2012, de 29 de juny.

## Activitats

### Casos pràctics

1. L'Adolfo i l'Emilia són parella de fet. L'Adolfo té 45 anys, amb un grau de discapacitat del 50%, i l'Emilia té 40 anys. Amb ells conviuen la Marta i la Nuria, de 12 i 11 anys respectivament. Són filles de l'Emilia, fruit del seu matrimoni anterior. L'Emilia està divorciada de la seva primera parella, encara que s'estan revisant les pensions econòmiques en un procés judicial.

També conviu amb la parella en Ricardo, pare de l'Emilia, que té 72 anys. Percep una pensió de 18.000 euros i té una minusvalidesa del 70%. D'altra banda, l'Emilia i l'Adolfo aporten a la parella pràcticament les mateixes rendes. Finalment, cal tenir en compte que les filles i el pare de l'Emilia no han presentat declaració del tribut.

Determineu el mínim personal i familiar, calculant tant la renda en tributació conjunta com en tributació individual.

2. En José ha obtingut els rendiments nets i rendes següents en aquest exercici:

- Rendiments del treball: 23.000 euros.
- Rendiments del capital immobiliari: 4.000 euros.
- Rendiments del capital mobiliari: 6.000 euros per un dipòsit bancari.
- Guany i pèrdues patrimonials: 35.000 euros, dels quals 12.000 no es deriven de la transmissió d'elements patrimonials.
- Imputacions de renda: 1.000 euros.

En José està casat amb la Pepita. Tots dos fan la declaració individual de l'IRPF i tenen un fill solter de 24 anys que conviu amb ells. En José té 66 anys i continua treballant, malgrat patir un grau de discapacitat del 35%.

Calculeu la quota íntegra estatal de la declaració de l'IRPF de José.

## Exercicis d'autoavaluació

Assenyaleu la resposta correcta en cadascuna de les preguntes següents:

1. El mínim personal i familiar és el resultat de sumar, entre d'altres i sempre que es donin els requisits necessaris, les quanties següents:

- a) 1.122 euros anuals, per ascendent més gran de 75 anys que convisqui amb el contribuïent i no tingui rendes anuals, excloses les exemptes, superiors a 8.000 euros.
- b) 9.354 euros anuals, a sumar al mínim personal quan el contribuïent tingui una discapacitat igual o superior al 65%.
- c) 5.508 euros anuals, en el cas de tres descendents, que convisquin amb el contribuïent i cap d'ells no tingui rendes anuals, excloses les exemptes, superiors a 8.000 euros.

2. El mínim per descendents també es pot aplicar en els casos següents:

- a) Quan el descendent que depengui del contribuïent no convisqui amb ell, però estigui internat en un centre especialitzat.
- b) Quan el descendent convisqui amb els pares i els avis, aquests últims se'l poden aplicar quan els pares no tinguin rendes anuals, incloses les exemptes, superiors a 8.000 euros.
- c) Encara que la guarda i custòdia dels fills s'hagi assignat a un dels cònjuges divorciats, tots dos progenitors es poden aplicar per parts iguals el mínim per descendents.

3. L'acreditació del grau de minusvalidesa per a l'aplicació del mínim per discapacitat es pot fer mitjançant algun dels procediments següents:

- a) Presentació d'un certificat o resolució expedit per l'Imsero o l'òrgan competent de les comunitats autònomes.
- b) Per als pensionistes de la Seguretat Social que tinguin reconeguda una pensió per incapacitat, s'entén acreditat un grau de minusvalidesa igual o superior al 33%.
- c) Per als discapacitats, la incapacitat dels quals es va declarar judicialment, es considera acreditat un grau de minusvalidesa igual o superior al 33%, encara que no arribi a aquest grau.

4. La deducció per maternitat, regulada en l'article 81 LIRPF,...

- a) es pot aplicar durant el temps que es percep una prestació per desocupació.
- b) es reparteix entre tots dos cònjuges a parts iguals si un matrimoni format per una dona i un home acullen un menor d'edat.
- c) és possible aplicar-la encara que l'activitat per compte d'altri desenvolupada es faci únicament en mesos alterns.

5. La deducció per naixement o adopció de 2.500 euros, a la qual fa referència l'article 81 bis LIRPF,

- a) en el cas de naixement, sempre resulta beneficiària per a la mare, però en el cas d'adopció, resulta beneficiari, independentment de si és home o dona, per a la persona que triïn els adoptants.
- b) en el cas d'un part múltiple, és invariable i no es multiplica pel nombre de fills.
- c) per a poder-se aplicar o beneficiar del pagament anticipat, cal que el contribuïent beneficiària faci una activitat per compte propi o aliè per la qual estigui donada d'alta en el règim corresponent de la Seguretat Social o mutualitat en el moment del naixement o l'adopció, o hagi percebut durant el període impositiu anterior rendiments o guanys de patrimoni, subjectes a retenció o ingrés a compte, o rendiments d'activitats econòmiques pels quals s'hagin fet pagaments fraccionats.

## Solucionari

### Casos pràctics

1. En aquest cas, som davant una parella de fet, formada per l'Adolfo i l'Emilia, en la qual té incidència per a calcular el mínim personal i familiar, a més, la circumstància que l'Adolfo té 45 anys i una discapacitat del 50%, i l'Emilia té 40 anys d'edat. Així mateix, l'Emilia té dues filles, una de dotze anys i una altra d'onze. També cal tenir en compte que conviu amb ells el pare de l'Emilia, en Ricardo, que té una discapacitat del 70% i una pensió de 18.000 euros.

En primer lloc, convé tenir present que la unitat familiar, quan no hi ha vincle matrimonial o en els casos de separació legal, la formen el pare o la mare i tots els fills que conviuen amb l'un o l'altre i que són menors d'edat, d'acord amb el que disposa l'article 82 LIRPF. Ningú no pot formar part de dues unitats familiars al mateix temps.

Les persones integrades en una unitat familiar, en els termes expressats anteriorment, poden optar per declarar de manera conjunta, sempre que tots els membres siguin contribuents de l'impost. El mínim personal és de 5.151 euros.

En el cas de les unitats familiars monoparentals, és a dir, les formades pel pare o la mare i els fills menors que convisquin amb l'un o l'altre, s'aplica una reducció de 2.150 euros de la base imposable general, i, si escau, de la de l'estalvi, abans d'aplicar altres possibles reduccions. A la declaració conjunta d'aquestes unitats familiars no s'hi pot aplicar el mínim personal corresponent als fills, sense perjudici que es puguin aplicar les quantitats que corresponguin pel mínim per descendents i per les reduccions per cura de fills o discapacitat.

En relació amb el mínim personal i familiar a què té dret l'Adolfo, cal tenir present que no forma part de la unitat familiar, d'acord amb el que disposa l'article 82 LIRPF. Per tant, encara que l'Adolfo aporta pràcticament les mateixes rendes a la parella que l'Emilia, no pot presentar la declaració conjunta amb les filles d'aquesta. En conseqüència, ha de presentar la declaració individual de l'IRPF.

El mínim personal que es pot aplicar l'Adolfo és de 5.151 euros, d'acord amb l'article 57 LIRPF. A més, pot aplicar el mínim per discapacitat del contribuent amb un grau superior al 33% i inferior al 65%. L'import és de 2.316 euros, segons l'article 60.1 LIRPF. És a dir, en total es pot aplicar un mínim de 7.467 euros.

Respecte a l'Emilia, diferenciem entre *tributació conjunta* i *tributació individual*. En tributació conjunta, a més del mínim personal previst en l'article 57 LIRPF (5.151 euros), es pot aplicar una reducció de 2.150 euros, com s'ha comentat (article 84.2.4t. LIRPF).

A més, es pot aplicar el mínim per descendents, atès que conviuen amb ella les dues filles menors de vint-i-cinc anys, que entenem que són solteres i no perceben rendes superiors als 8.000 euros. Per la primera de les filles, es pot deduir 1.836 euros i per la segona, 2.040 euros.

No és aplicable, en canvi, la reducció per ascendent més gran de 65 anys (article 59 LIRPF) ni la reducció per discapacitat d'ascendents (article 60.2 LIRPF) perquè en Ricardo, el pare de l'Emilia, percep rendes anuals superiors als 8.000 euros. Entenem, a aquests efectes, que la pensió d'en Ricardo és de jubilació i, per tant, no està exempta de tributació.

Per tant, la quantia dels mínims personal i familiar que es pot practicar l'Emilia en la modalitat de tributació conjunta és la següent:  $5.151 + 1.836 + 2.040 = 9.027$  euros. A més, pot reduir la seva base en 2.150 euros.

A continuació, calculem els mínims personal i familiar de l'Emilia en tributació individual. La reducció per mínim personal és de 5.151 euros, segons l'article 57 LIRPF. I també té dret a aplicar-se el mínim per descendents: 1.836 euros per la primera de les filles i 2.040 euros per la segona. De la mateixa manera, no és aplicable la reducció per ascendent més gran de 65 anys (article 59 LIRPF) ni la reducció per discapacitat d'ascendents (article 60.2 LIRPF).

L'import dels mínims personal i familiar de l'Emilia en la modalitat de tributació individual és, per tant, el següent:  $5.151 + 1.836 + 2.040 = 9.027$  euros, sense dret a practicar la reducció de 2.150 euros. De manera que és més favorable acollir-se a la modalitat de tributació conjunta.

Finalment, en Ricardo no té l'obligació de declarar si solament percep la pensió de 18.000 euros (article 96.2.a LIRPF). No obstant això, pot ser que li interessi presentar la declaració per a recuperar l'excés de retencions practicades sobre la quota líquida que li correspondria pagar.

En aquest cas, la quantia dels mínims personal i familiar d'en Ricardo és la següent: la reducció per mínim personal és de 5.151 euros, segons l'article 57 LIRPF. A més, es pot aplicar l'increment per edat, de 918 euros, ja que es tracta d'un contribuent més gran de 65 anys

(article 57.2 LIRPF). I també el mínim per discapacitat de 7.038 euros més 2.316 euros més (en concepte de despeses d'assistència), ja que en Ricardo és un contribuïent amb un grau de discapacitat superior al 65% (article 60.1 LIRPF).

Per tant, l'import total per mínims personal i familiar que es pot practicar Ricardo és el següent:  $5.151 + 918 + 7.038 + 2.316 = 15.423$  euros.

## 2. Base imposable general i de l'estalvi

La totalitat de rendes d'en José, excepte els guanys patrimonials generats per la transmissió d'elements patrimonials i els rendiments del capital mobiliari, s'imputen a la base imposable general (articles 47 a 49 LIRPF). Hem de tenir en compte que als rendiments nets del treball els és aplicable una reducció per obtenció de rendiments del treball, de 2.652 euros, més 2.652 euros més per prolongació de l'activitat laboral i 3.264 més perquè és treballador discapacitat en actiu (article 20 LIRPF). Així doncs, l'import que s'ha d'integrar a la base imposable general és de 14.432 euros (23.000 – 8.568).

Per tant, la base imposable general està formada per 31.432 euros (14.432 + 4.000 + 12.000 + 1.000).

La base imposable de l'estalvi, d'altra banda, és de 23.000 euros en concepte dels guanys patrimonials derivats de la transmissió d'elements patrimonials, més 6.000 euros, en concepte de rendiments del capital mobiliari. L'import total de la base imposable de l'estalvi és, doncs, de 29.000 euros (23.000 + 6.000).

### Mínims personal i familiar

El mínim personal és de 5.151 euros (article 57.1 LIRPF). A més, com que és més gran de 65 anys, aquest mínim s'incrementa en 918 euros més anuals.

D'altra banda, a l'efecte d'aplicar el mínim per descendents (article 58 LIRPF), hem de tenir en compte que en José té un fill solter de 24 anys que conviu amb ell i la seva dona. Per tant, sempre que aquest fill no tingui rendes anuals superiors a 8.000 euros, en José es pot reduir 918 euros, és a dir, la quantitat de reducció prevista per al primer fill dividit entre dos (l'altra meitat és reducció per a la mare).

Així mateix, és procedent aplicar el mínim per discapacitat (article 60 LIRPF), per un import de 2.316 euros anuals.

En definitiva, la quantia dels mínims personal i familiar d'en José és de 9.303 euros (5.151 + 918 + 918 + 2316).

### Quota íntegra estatal

La quota íntegra estatal s'obté amb la suma de dues quotes:

1. La base liquidable general (31.432 €) és gravada als tipus de gravamen de l'escala de l'article 63 LIRPF (incloent-hi el gravamen complementari):

- Per als primers 17.707,20 € de base liquidable general, la quota corresponent és de  $2.124,86 + 132,80 = 2.257,66$  €.
- La resta de base liquidable general ( $31.432 - 17.707,20 = 13.724,80$  €) tributa al 14% + 2%, i la quota és de  $1.921,47 + 274,50 = 2.195,97$  €.
- Això fa un total de 4.453,63 €.

A més, cal aplicar l'escala a la part de la base liquidable general corresponent al mínim personal i familiar.

- Als 9.303 € s'aplica el 12% + 0,75%. Això fa un resultat de  $1.116,36 + 69,77 = 1.186,13$  €.

L'import de l'aplicació de la tarifa a la base imposable general (4.453,63) menys l'import de l'aplicació de la tarifa a la part del mínim personal i familiar (1.186,13) és de 3.267,50 €.

Per tant, la quota íntegra estatal corresponent a la base liquidable general és de 3.267,50 €.

2. La base liquidable de l'estalvi (29.000 €) tributa al tipus de gravamen del 10,5%, d'acord amb l'article 66 LIRPF:  $29.000 \times 10,5\% = 3.045$  €.

El gravamen complementari puja a:

- Per als primers 24.000 € de base liquidable de l'estalvi, la quota corresponent és de 840 €.

- La resta de base liquidable de l'estalvi ( $29.000 - 24.000 = 5.000$  €) tributa al 6%, i la quota és de 300 €.
- Això fa un total de 1.140 €.

Per tant, la quota íntegra estatal corresponent a la base liquidable de l'estalvi és de:  $3.045 + 1.140 = 4.185$  €.

La quota íntegra estatal és la suma d'aquestes dues quotes:  $3.267,50 + 4.185 = 7.452,50$  €.

### **Exercicis d'autoavaluació**

1. b
2. a
3. a
4. c
5. c

